

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN
ALGILADIKLARI İNTERNET BAĞIMLILIĞI DURUMLARININ
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem Tok

Lefkoşa
Ocak, 2014

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN
ALGILADIKLARI İNTERNET BAĞIMLILIĞI DURUMLARININ
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gizem Tok

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Tezer

Lefkoşa
Ocak, 2014

Eğitim Bilimleri Enstitü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Bu alışma j¼rimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı'nda Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. H¼seyin Uzunboylu
Yakın Doğu Üniversitesi

¼ye : Yard. Doç. Dr. Olga Pilli
Girne Amerikan Üniversitesi

¼ye (Danışman): Yard. Doç. Dr. Murat Tezer
Yakın Doğu Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylım.

..../..../...14

Prof. Dr. Cem Birol
Enstitü M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Murat Tezer'e, aldığım yüksek lisans eğitimi boyunca desteğini esirgemeyen Bölüm başkanımız Yard. Doç. Dr. Fezile Özdamlı'ya, tez jürisinde bulunan ve araştırmama önemli katkılar getiren Prof. Dr. Hüseyin Uzunboylu ve Yard. Doç. Dr. Olga Pilli'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Anketlerin uygulanma aşamasında yardımlarını esirgemeyen okul müdürleri ve öğretmenlere, verdikleri cevaplarla araştırmama katkı sağladıkları için ortaöğretim öğrencilerine teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca sevgi ve dualarıyla her an yanımda olan canım annem, babam ve kardeşime teşekkür ederim.

Gizem Tok
Lefkoşa, 2014

ÖZET

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN ALGILADIKLARI İNTERNET BAĞIMLILIĞI DURUMLARININ İNCELENMESİ

Tok, Gizem

Yüksek Lisans, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Murat Tezer

Ocak, 2014, 117 sayfa

Araştırmanın amacı; ortaöğretim öğrencilerinin algılarına göre ebeveynlerinin internet bağımlılığı ile görüşleri ve kaygı düzeylerini belirlemektir. Araştırmada tarama modeli kullanılırken, örneklemini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı 15 ortaokuldaki 740 öğrenci oluşturmaktadır.

Çalışmada gereksinim duyulan verilerin toplanmasına yönelik “Kişisel Bilgi Formu”, “İnternet Bağımlılığı” ve “Ebeveyn Kaygısı” ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizi için frekans (F), yüzdelik (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$), içerik analizi, standart sapma (SS), t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Cronbach Alpha (α), ki-kare (X^2) ve Pearson korelasyon analizi uygulanarak, araştırma bulguları, tablolar halinde açıklanarak yorumlanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumunun kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılrken, öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları kaygı düzeyinin cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumu sınıf düzeylerine göre değişim göstermezken, algıladıkları kaygı düzeyi 6. sınıflarda yüksek 8. sınıflarda ise daha düşük olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin internete bağlanma sıklıklarına bakıldığında ise, en sık internete bağlanan ve en uzun süre internete bağlı kalan öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumu daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Gelir düzeyi, bilgisayara sahip olma durumu ve ebeveynlerin internet kullanıp kullanmaması ise öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumuna etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnternet, bağımlılık, internet bağımlılığı, kaygı, ebeveyn kaygısı

ABSTRACT

THE EXAMINATION OF SECONDARY EDUCATION STUDENTS INTERNET ADDICTIONS PERCEIVED BY STUDENTS PARENTS

Tok, Gizem

Master of Arts, Department of Computer Education and Instructional
Technology

Thesis advisor: Asist. Prof. Dr. Murat Tezer

January, 2014, page 117

The intention of the research: Is to find the perception of secondary students and determining the views and opinions of the parents on internet addiction. During the research of internet addiction, surveys were used in order to receive results on the research. The sample's were collected and researched from the Ministry of Public Education in the Turkish Republic of Northern Cyprus. They are connected to 15 secondary schools and 740 secondary students were used for the research. During the study, data requirements towards the senses were collected according to the "Personal information Form", "Internet Addiction", and "Concerns of Parents" which the result levels were than administered.

The analysis data of frequency (F), percentages (%), arithmetic average ($\bar{X}$), content analysis, Standard deviation (sd), t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), cronbach alpha (α), chi-square(X^2) and the Pearson correlation analysis were applied for the research findings.

According to the findings received from the research, the statements made by the parents of male students shows that internet addiction is higher and more frequent in male students, rather than it is in female students. However the information received from the parents has shown that anxiety levels did not differ between genders.

The results also received from the parents on Internet addiction of the students, perceive that the situation does not change according to grade level of the students, however according to the information on anxiety of the students it has shown a difference in anxiety levels being higher in 6th grade

students and lower in 8th grade students. When studying the results received from the parents, on the frequency of students connecting to the internet, it shows that the students who connect to the internet more often and remain on the internet for longer hours than the average student, is determined as an internet addict. It can be concluded that the income levels, whether or not owning a computer, or whether or not the parents use the internet has shown that it does not have an overall affect or role in the internet addiction of secondary students.

Key words: internet, internet addiction, anxiety, parental anxiety.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
Tablolar Listesi	xii
Şekiller Listesi.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sınırlılıklar.....	7
1.5. Tanımlar.....	8
BÖLÜM II.....	9
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1.1. İnternet	9
2.1.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi	11
2.1.3. Bağımlılık.....	13
2.1.4. İnternet Bağımlılığı.....	15
2.1.5. İnternet Bağımlılığı İçin Geliştirilen Tanı Ölçütleri	17
2.1.5.1. Young'un Tanı Ölçütleri:	17
2.1.5.2. Goldberg'in Tanı Ölçütleri:	18
2.1.5.3. Beard ve Wolf 'Un Tanı Ölçütleri:.....	19
2.1.5.4. Suler'in Tanı Ölçütleri	20
2.1.6. İnternet Bağımlılığı İçin Geliştirilen Kuramsal Yaklaşımlar.....	21

2.1.6.1. Young Dört Kategori Kuramı.....	21
2.1.6.2. Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı	23
2.1.6.3. Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı.....	25
2.1.7. Çocuklarda İnternet Bağımlılığı ve Olumsuz Etkileri	27
2.1.8. Kaygı	32
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	34
2.2.1. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Çalışmalar.....	34
2.2.2. Kaygı İle İlgili Çalışmalar	42
BÖLÜM III.....	44
3. YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Modeli.....	44
3.2. Araştırmanın Evreni	44
3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması	45
3.4. Veri Toplama Aracının Yapı Geçerliliğinin İncelenmesi	47
3.4.1. İnternet Bağımlılığı	48
3.4.2. Ebeveyn Kaygıları	50
3.5. Uygulama.....	52
3.6. Süre ve Olanaklar	53
BÖLÜM IV	54
4. BULGULAR VE YORUMLAR	54
4.1. Örneklemi Oluşturan Ortaöğretim Öğrencilerinin Demografik Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzdeleri	54
4.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Algılarına Göre Ebeveynlerinin İnternet Bağımlılığıyla İlgili Görüşleri ve Kaygı Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Anket Maddeleri İle İlgili Bölüm.....	59
BÖLÜM V	85
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
5.1. Sonuçlar.....	85

5.2. Öneriler	88
KAYNAKÇA	91
EKLER.....	108

Ek.1: Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Ortaöğretim Öğrencilerine Anketin Uygulanabilmesi İçin Alınan Genel Orta Öğretim Dairesi Müdürlüğü Bakanlık İzni	109
Ek.2: Anket Formu	110
Ek.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Araştırmacıyla Paylaştığı Görüşleri	115

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablolar Listesi

Tablo 1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Genelinde Bulunan Ortaokullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı	45
Tablo 2. Anket Sonuçlarının Yorumlarında Kullanılan Puan Sınırları.....	47
Tablo 3. İnternet Bağımlılığı Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Göre Yapılan Faktör Analizine Ait Sonuçları	49
Tablo 4. Ebeveyn Kaygıları Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Göre Yapılan Faktör Analizine Ait Sonuçları	51
Tablo 5. Çalışma Süresi	53
Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	54
Tablo 7. Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları	54
Tablo 8. Öğrencilerin Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları	55
Tablo 9. Öğrencilerin İnterneti Kullandıkları Ortamlara Göre Dağılımları.....	55
Tablo 10. Öğrencilerin İnternete Bağlanma Sıklıklarına Göre Dağılımları	56
Tablo 11. Öğrencilerin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Dağılımları	56
Tablo 12. Öğrencilerin İnterneti Kullanma Amaçlarına Göre Dağılımları	57
Tablo 13. Öğrencilerin İnternette En Çok Kullandıkları Sitelere Göre Dağılımları.....	58
Tablo 14. Öğrencilerin Ebeveynlerinin İnternet Kullanımlarına Göre Dağılımı	58
Tablo 15. Öğrencilerin Aile Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları	59
Tablo 16. İnternet Bağımlılığı	60
Tablo 17. İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları	65
Tablo 18. Ebeveyn Kaygıları	66
Tablo 19. Ebeveyn Kaygıları Ölçeğine Ait Faktörlerin Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları	71
Tablo 20. Örneklemenin Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları	71
Tablo 21. Örneklemenin Cinsiyete Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları	72
Tablo 22. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	72
Tablo 23. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-testi (ANOVA) Sonuçları	73
Tablo 24. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	73
Tablo 25. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	74

Tablo 26. Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde Bilgisayar Olup Olmaması Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları	74
Tablo 27. Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde Bilgisayar Olup Olmaması Durumlarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları	75
Tablo 28. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	75
Tablo 29. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	76
Tablo 30. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	76
Tablo 31. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	77
Tablo 32. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnterneteOrtalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları ...	77
Tablo 33. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları	78
Tablo 34. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	79
Tablo 35. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	79
Tablo 36. Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Bağlanma Sıklıklarına Göre Ortalama Bağlı Kalma Sürelerinin Karşılaştırılması ki-kare (χ^2) testi	80
Tablo 37. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinin İnternet Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları	81
Tablo 38. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinin İnternet Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları	81
Tablo 39. Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	82
Tablo 40. Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	82
Tablo 41. Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları	83
Tablo 42. Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları.....	83
Tablo 43. İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	83
Tablo 44. İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	84
Tablo 45. İnternet Bağımlılığı ve Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları	84

Şekiller Listesi

Şekil 1. Grohol'un Sosyalleşme Kuramı	23
Şekil 2. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	25

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sınırlılıklar, sayıtlılar, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Problem

İnternet, dünya üzerindeki birçok bilgisayar ağının TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) protokolü ile birbirine bağlandığı, gün geçtikçe büyüyen ve gelişen bir iletişim ağıdır. Her geçen gün hayatımızın vazgeçilmezi haline gelen internet sayesinde, her tür bilgiye istediğimiz an ulaşabilir, dünyanın her yerindeki insanlarla kolaylıkla iletişim kurabiliriz. Esen ve Gündoğdu (2010) ise interneti, günümüz dünyasında kişisel, iş ve bilgi iletişimi açısından bir devrim olarak değerlendirmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin ürünleri olan bilgisayar ve internet, bireylere bilgiye erişim ve iletişim anlamında geniş bir özgürlük sağlamaktadır. Geçmişte bilgiye ulaşmada kitap, dergi gibi basılı kaynaklarla birlikte bu kaynaklara ulaşabildiğimiz kütüphanelerden yararlanırken, günümüzde bilgisayar ve internet üzerindeki web sayfalarında yer alan bilgilerden ve sanal kütüphanelerden faydalanmaya başladık. Benzer şekilde, iletişim amacıyla kullandığımız telefon hatları, artık yerini büyük oranda cep telefonlarına ve internet üzerinden gerçekleştirilen yazılı ve sesli iletişime bırakmıştır (Tercan, Sakarya ve Çoklar, 2012).

İnternet; istenilen bilginin kısa yoldan elde edilmesine, eğitimden ticarete, bankacılık işlemlerinden alışverişe, sosyalleşmeden eğlenceye özel ya da kamu hizmeti sunma ve alma gibi birçok eylem ve işin gerçekleşmesine imkân vermekle beraber farklı dil, din, milliyet gibi unsurlara sahip toplumlar ve kültürler arasındaki uzaklıkların da ortadan kalkmasını hızlandırıcı bir rol oynamaktadır (Bayzan ve Özbilen, 2011).

İnternetin farklı kültürlerden farklı toplumlara ulaşan ve tüm dünyayı saran kolay erişilebilir bir ağ olması, farklı yaş gruplarına ve birçok farklı amaca yönelik kullanılabilmesi interneti daha çekici hale getirmiştir (Kayri ve Günüş, 2009). Bunun yanında interneti kullanırken bilgisayar teknolojilerinden aktif olarak yararlanılması ve gelişen son teknolojilerin bilgisayar ve internet teknolojilerine yönelik olması, internetin sunduğu hizmetleri arttırmıştır (Çakır, Horzum ve Ayas, 2013). Internet World Stats (IWS- İnternet Dünya İstatistikleri) Haziran 2012 verilerine göre dünya nüfusunun %34,3'ü, Avrupa'dakilerin %63,2'si, Türkiye'dekilerin %45,7'si internet kullanmaktadır. Dünyada internet kullanan kişi sayısı 2.405.518.376 Avrupa'daki ise 518.512.109'dır. Türkiye'deki internet kullanıcısı ise 36.455.000 kişidir (IWS, 2012).

Gelişen ve değışen dünyada internet kullanımının temel sebebi iletişimi artırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır. Ancak internet kullanımı her ne kadar insanlık yararına olsa da, her zaman sonuçları olumlu olmamaktadır. Günlük hayatı kolaylaştıran internet teknolojilerinin aşırı kullanımı, çeşitli sorunları karşımıza çıkarmaktadır. Bazı kullanıcılar uzun bir süre yerinden hiç kalkmadan ya da günlük yaşamına ilişkin etkinlikleri ihmal edecek biçimde interneti kullanabilmektedirler. Gökçearslan ve Günbatar (2012), yaptıkları çalışmada bu kullanıcıların, sağlıksız/problemlı internet kullanım davranışı nedeniyle giderek yaşamlarında daha çok sorunla ve psikolojik bozulmalar ile karşılaşır hale geldiklerini belirtmişlerdir. A.B.D.'deki İnternet Bağımlılık Merkezi'nin (Center for Online Addiction) kurulması da durumun sanıldığından ciddi olduğunu göstermektedir (Döner, 2011).

Peker (2010)'a göre, internet üzerinden sunulan içerik çok renkli, hızlı, görsel ve işitsel efektler tarafından zenginleştirilmiş olduğu için bireylerin bilgisayar başında keyifli ve uzun zaman geçirmesine neden olmaktadır. Bu da günlük sıkıntılar ya da sorunlardan uzaklaşmak isteyen pek çok kişiyi bilgisayar başına çekmekte ve bağımlılığın ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İnternet bağımlılığı sonucu ortaya çıkan problemler; akademik, ailevi-sosyal ilişkiler, finansal, iş ve fiziki problemler biçiminde beş kategoride ifade edilmektedir (Young, 1998). Nalwa ve Anand (2003)'ün yaptıkları araştırmaya göre işyeri ve okul performansının düşmesi, uyku bozukluğu, internetsiz hayatın çok sıkıcı ve boş gelmesiyle kendini gösteren yoğun irade kaybı, hatta internetin aşırı kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan kas ve iskelet sistemi problemleri ile belirli cins oyunlara bağlı nöbetler internet bağımlılığının belirtileridir.

İnternet bağımlılığının meydana getirebileceği olası problemler göz önünde bulundurulduğunda ergenlik dönemindeki bireyler üzerindeki etkilerin çok daha yıkıcı olacağı aşikârdır (Gökçearslan ve Günbatar, 2012). Çünkü ergenlerin en belirgin özelliklerinden birisi de merak duygusudur. İnternet ise onların merakını giderecek her türlü bilgiye erişim kolaylığı sağlamaktadır. Her an karşılarına çıkabilen, koruma programlarından yoksun bağlantılar, onları açtıkları her sayfada gereksiz bilgilerle ve istenmedik görsellerle karşı karşıya getirmektedir. Belki de başlangıçta sadece arkadaşlarla görüşmek, haber okumak ya da ödev yapmak gibi masum sebeplerle yapılan başlangıçlar onlara yeni ve farklı bir dünyanın fırsatlarını sunuyor. Eğlence anlayışlarındaki esnek yapı ve heyecan arayışı ise onları bu konudaki tehlikelere karşı açık bir hedef haline getirebilmektedir (Gürcan, 2010).

İnan (2010)'a göre interneti diğer kitlesel araçlardan farklı kılan en önemli özellik denetimsizliğin ve özgürlüğün getirdiği rahatlaktır. Bu nedenle internetin güvenli, etkin ve bilinçli kullanımı noktasında toplumda farkındalığın oluşturulması ülkenin geleceği olan gençler ve çocuklar açısından son derece önemlidir (Bayzan ve Özbilen, 2011).

Yaşamımızın bir parçası haline gelen internet, çocuklara yepyeni bir dünyanın kapısını açmakta hem çocuklara hem de ailelere yeni olanaklar ve deneyimler sunmaktadır. İnternetin etkili kullanımı ile çocuklar, zaman ve mekân sınırı olmaksızın istenilen her anda bilgiye ulaşabilmekte, kendi yaptıklarını da dünyaya ulaştırabilmektedirler. Ancak, internetin sunduğu bu olanakların yanı sıra, bazı riskleri de içinde barındırmaktadır. Gerçek yaşamda

karşılaşılabilecek tehlikeler, internet ortamında da bulunabilmektedir. Yetişkinler internette her hangi bir olumsuzlukla karşılaştığında baş edebilirken, çocukların bu konuda yardıma gereksinimi olmaktadır (Kenanoğlu ve Yahyaoğlu, 2011). Çünkü çocuklar internet kullanırken karşılarına çıkabilecek zararlı şeyleri düşünmezler. Fakat farkında olmadan birçok risk ve güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Araştırmacılar ergenlerde internet kullanımının ve buna bağlı olarak internet bağımlılığı ya da problemlili/patolojik internet kullanımının hızla artmasının, hem önleyici ve koruyucu hem de tedavi edici müdahalelerin geliştirilmesini gerekli kıldığını belirtmekte, sağlıklı çocuk ve gençler yetiştirmek için ergenlerin internet kullanımı ve ruh sağlıkları arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir (Tarı ve Kayıran, 2010).

İnternetin artık yaşamımızın bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle, genç nesilleri internet ortamından gelebilecek olası tehlikelerden koruyabilmek ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilere bilinçli internet kullanımının eğitim süreci içerisinde öğretmenler ve aileleri aracılığıyla verilebilmesi için öğrencilerin internet kullanımlarına ilişkin değerlendirmelerinin ortaya konmasına ihtiyaç görülmektedir (Numanoğlu ve Bayır, 2012).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin güvenli kullanımını sağlamak amacıyla, çocukların ve ebeveynlerin bu konudaki bilgi düzeylerini ve deneyimlerini ortaya koymak üzere Avrupa Komisyonu Güvenli İnternet Programı kapsamında 2006 yılında çalışmalar yapmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ve 25 Avrupa ülkesinin katılımıyla gerçekleşen Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi sonuçlarına göre; çocukların internet ortamında risk içeren çeşitli etkinliklerde yer aldıkları anlaşılmaktadır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). Öte yandan ebeveynlerin çocuklarını bu risklerden uzak tutmayı sağlayacak yeterli bilgiye sahip olmadıkları da gözlenmektedir (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011).

İnternet, çocukların dünyayı keşfetmeleri, öğrenmeleri ve eğlenmeleri için mükemmel bir ortamdır. Ancak, çocukların internet kullanırken yasal olmayan, şiddet ve cinsellik içeren sitelere erişimi, tehlikeli insanlarla iletişime geçmesi başta gelen riskler arasında yer alır (Çağlar ve Savaşer, 2010).

Aşırı internet kullanımının çocuk ve gençlerde oluşturmuş olduğu olumsuz etkiler dikkate alındığında ailelerin çocuklarını olumsuz etkilerden koruması gerektiği düşünülmektedir. Ancak ailelerin çocuklarının internet kullanımına yönelik farklı tutumlar sergilemesi çocukların internete karşı olan davranışlarını da etkileyebilmektedir (Ayas ve Horzum, 2013).

Çevik ve Çelikkaleli, (2010) araştırmalarında aileleri ihmalkâr tutuma sahip çocukların internet bağımlılık düzeylerinin; müsamahakâr, demokratik ve otoriter aile stiline sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Valcke, Bonte, De Wever ve Rots, (2010) yaptıkları çalışmada müsamahakâr tutum sergileyen ailelerin çocuklarında internet kullanım oranları yüksekken, demokratik aile tutumuna sahip olan ailelerin çocuklarında ise bu oranın düşük olduğu görülmektedir.

İnternetin yanlış kullanımından meydana gelen problemler gün geçtikçe artmakta ve bu problemlerden en çok çocuklar etkilenmektedir. Aşırı internet kullanımının çocuklar üzerinde olumsuz sonuçlara neden olduğu ve özellikle orta öğretim dönemindeki öğrencilerin internet kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır. Ancak ebeveynlerin bu konuda çoğu zaman yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Bu nedenle ortaöğretim öğrencileri algılarına göre ebeveynlerinin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve kaygı düzeyleri çalışmanın problemi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Çalışmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin algılarına göre ebeveynlerinin internet bağımlılığıyla ilgili görüşleri ve kaygı düzeylerini belirlemektir.

Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki alt amaçlar geliştirilmiştir:

Ortaöğretim öğrencilerinin algılarına göre ebeveynlerinin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve kaygı düzeyleri;

1. Öğrencilerin cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin evlerinde bilgisayar olup olmadığına göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin interneti kullandıkları yere göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin internet kullanma sıklığına göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğrencilerin internete bağlı kalma süresine göre farklılık göstermekte midir?
7. Ebeveynlerinin internet kullanma durumlarına göre farklılık göstermekte midir?
8. Ebeveynlerinin gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Gelişim dönemlerinden biri ve en önemlisi olan ergenlik dönemi 12-20 yaş arasını kapsamaktadır. Kızlarda genel olarak 11, erkeklerde ise 13 yaş ergenlik döneminin başlangıcı olarak belirtilmektedir. Yani ilköğretim beşinci sınıftan itibaren ergenlik dönemi başlamaktadır.

Ergenlik dönemi insan hayatında en hassas ve özellikle ebeveynler tarafından en dikkat edilmesi gereken dönem olarak ifade edilmektedir. Çünkü bu dönemde biyolojik, psikolojik ve zihinsel açıdan gelişme, değişme ve olgunlaşma yaşanmaktadır. Bu dönemde zararlı alışkanlıklar edinilebilmekte, bazı çocuklarda bu alışkanlıklar bağımlılık düzeyine ulaşabilmektedir.

Yaşadığımız çağın en büyük alışkanlıklarından biri olan bilgisayar ve internet kullanımı da özellikle ergenlik dönemindeki çocuklar için büyük risk oluşturmaktadır. Ödev yapmak, oyun oynamak, müzik dinlemek ya da arkadaşlarıyla haberleşmek gibi birçok nedenle internet kullanan öğrencilerin istenmeyen içeriklerle karşılaşmaları da kaçınılmaz bir durumdur. Bu nedenle

“ebeveynler çocuklarını istenmeyen içeriklerden korumak için ne gibi önlemler almalıdır veya almaktadır ?” sorusu akıllarda yer etmiştir. Bu amaçla ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumlarının incelenmesi önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Yapılan çalışmanın sınırlılıkları maddeler halinde şu şekildedir:

1. Çalışma grubu KKTC’de bulunan Orta öğretim kademesindeki öğrenciler ile,
2. Araştırmanın verileri kullanılan ölçeğe öğrencilerin verdikleri cevaplar ile,
3. Yöntem açısından tarama modeliyle,
4. 2013-2014 Güz dönemi ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

İnternet: İnternet, dünya üzerindeki birçok bilgisayar ağının TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) protokolü ile birbirine bağlandığı, gün geçtikçe büyüyen ve gelişen bir iletişim ağıdır; ağların ağı olarak da adlandırılır. İnternet iletişim, eğlence, araştırma gibi birçok amaç için kullanıla sonsuz bir bilgi kaynağıdır.

İnternet Bağımlılığı: Bireylerin internet kullanma isteğine engel olamaması, internet kullanamadıkları zamanlarda kendilerini mutsuz, sinirli hissetmeleri ve aşırı internet kullanımı nedeniyle sosyal hayatlarının zarar görmesi durumu olarak tanımlanabilir.

Kaygı: Herhangi bir konuyla ilgili olumsuz bir durumun gerçekleşeceği düşüncesiyle duyulan endişe ve üzüntü durumudur.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi ve konuyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. İnternet

İnternet, dünya çapında yaygın olarak kullanılan, kullanıcı sayısı her geçen gün artan ve devamlı büyüyen bir iletişim ağıdır. “International” ve “Network” kelimelerinin birleşiminden oluşan internet, bilgilerin hızlı ve kolayca depolanıp paylaşılabildiği bir iletişim ağıdır (Gürol ve Sevindik, 2002.)

21. yüzyılda teknoloji ve iletişimde meydana gelen hızlı gelişmeler bilgiye ulaşma ve onu en etkin şekilde kullanma ihtiyacını insan için vazgeçemeyeceği bir gereksinim ve gündelik yaşamının kaçınılmaz bir parçası haline getirmiştir. Bayzan ve Özbilen (2011)’e göre günümüz dünyasında bilgiye ulaşmanın en hızlı ve pratik yolu hiç şüphesiz internettir.

İnternet genel anlamda, bir bilgisayarın birbirleriyle bağlantılı milyonlarca bilgisayardan herhangi biriyle veri, ileti, dosya vb. alışveriş yapmasına olanak sağlayan, birbirleriyle bağlantılı bilgisayar sistemi şeklinde tanımlanabilir. İnternet “ağların ağı” ya da “bilgi otobanı” şeklinde de adlandırılmaktadır (Numanoğlu ve Bayır, 2012). Seo ve diğerleri (2009) interneti; iletişim, eğlence ve ticaret amaçlı kullanılan bir araç olarak tanımlamaktadır. Demirutku’ya (2006) göre ise bütün dünyadaki bilgisayarların elektronik ortamda birbirlerine bağlandığı sanal bir bilgi paylaşım ve iletişim ortamıdır. Elektronik posta yoluyla haberleşilebilir. Görsel veya işitsel yollarla tanıdık veya tanımadık kişilerle iletişim kurulabilir. World Wide Web (www) aracılığıyla bilgi, belge, resim, görüntü dosyaları paylaşılabılır.

Her geçen gün artan kullanım oranıyla internet günlük yaşamımızın önemli bir zaman dilimini ayırdığımız bir ortam konumuna gelmektedir.

İnternetin bu denli hızlı gelişiminin ve yoğun kullanımının nedeninin “kolay erişilebilir bir ağ olması, farklı yaş gruplarına ve birçok farklı amaca yönelik kullanılabilmesi” olduğu düşünülmektedir (Kayri ve Günüş, 2009). Gün geçtikçe hayatımızın vazgeçilmezi haline gelen internet, farklı ilgi alanları ve farklı eğilimleri bulunan her insan için sonu olmayan bir bilgi kaynağı olmuştur. İnternetin kullanılabilirliğinin her geçen gün artmasının sebeplerinin en başında da hiç şüphesiz her zevke hitap edebilme özelliği gelmektedir. Günümüzde internet bireylerin televizyon seyredip müzik dinleyebildiği, arkadaşları ve başka insanlarla iletişime geçebildiği ve kendisini ifade edebildiği bir mekân halini almıştır (Çetin, 2009).

İnternetin gündelik hayatın her alanında yoğun biçimde kullanılmasıyla birlikte pek çok alanda hız ve iletişim kolaylığı yaşansa da bireylerarası ilişkilerin farklılaşmaya başladığı gözlenmektedir (Arslan ve Cansever, 2012). Ceyhan’a (2011) göre günümüzde bazı bireylerin yüz yüze iletişim yerine sanal ortamda iletişimi yeğledikleri, günlük yaşamın gerektirdiği etkinlikleri gerçekleştirmek yerine erteleyebildikleri, ihmal edebildikleri, günlerce internetin esiri oldukları ve aşırı kullanım gibi davranışlar sergileyebildikleri gözlenmektedir.

İnternet bir yandan insanların birçok ihtiyacını karşılarken, bir yandan da kendisine karşı olumsuz olarak nitelendirilebilecek bir bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır. Son dönemlerde internette geçirilen sürenin artması ile beraber, bireye göre değişen internet kullanım alışkanlıkları konusunda, psikologlar devreye girmiş ve gelişmeye devam eden iletişim ortamının insan üzerindeki etkisini sorgulamaya başlamışlardır. Yapılan araştırmalar, bireylerin bir kısmının ihtiyaçları doğrultusunda internet kullanımını sınırladıklarını, bir kısım kullanıcının ise bu sınırlamayı yapamadığı için iş ve sosyal hayatlarında kayıplarla karşılaştıkları sonucuna ulaşmışlardır (İnan, 2010).

İnternete girilen yazılı ve görsel her türlü bilgi internet içeriğini oluşturmaktadır. İnternet içeriği istenen içerik olarak tanımlanan pozitif içerik ve istenmeyen içerik olarak tanımlanan negatif içerik şeklinde iki kategoriye

ayrılmaktadır. Dünyada istenmeyen içerik % 8'dir. İstenmeyen bu içerikler yetişkin içerik kategorisinde pornografi, erotizm, çocukların cinsel istismarı, sosyal uç kategorisinde ırkçılık, ayrımcılık ve nefret, bilişim kategorisinde de yasadışı aktiviteler, yasadışı ilaçlar, zararlı yazılımlar, şiddet, hacking, yasadışı yazılımlar, yazılım hırsızlığı olarak sıralanmaktadır (IBM, 2008).

İnternet ortamındaki problem ve tehlikelerin nedenini “zararlı” olarak kabul edilen “istenmeyen” içerikler teşkil etmektedir. Bu içerikler çocuklar ve gençlerin, pornografi, uyuşturucu, terör gibi tehlikelerle karşı karşıya kalmalarına, sağlığa zararlı maddeler başta olmak üzere kumar ve bahis oyunları gibi kötü alışkanlıklara alışmalarına ve daha kötüsü çocukların cinsel istismara uğramalarına, sapık düşünce akımlarını tanıyarak bunlardan olumsuz etkilenmelerine, intihara yönlendirilmelerine, müstehcenlik ve fuhuş gibi durumlarla karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır (Bayzan ve Özbilen, 2012). İnternetin getirdiği diğer bir olumsuzluk ise internetin bilinçsiz ve ölçüsüz kullanımından kaynaklanan bir durum olan internet bağımlılığıdır. İnternet bağımlılığı günümüzde başta ABD olmak üzere birçok ülkede internette gezinme süresinin sürekli olarak artması ve internet kullanımının kullanıcı tarafından kontrol altına alınamaması şeklinde ifade edilmektedir. İnternet bağımlısının hayatında sanal dünya ile gerçek dünya arasında sürekli olarak bir çatışma vardır ve genelde kazanan sanal dünya olmaktadır (Bayzan ve Özbilen, 2012).

2.1.2. İnternetin Tarihsel Gelişimi

İnternet ilk olarak, 1960'lı yıllarda ABD Savunma Bakanlığı'nın, olası felaketlerin (doğal afet, nükleer saldırı) ardından dahi işlevselliğini koruyabilecek bir iletişim sistemi oluşturma isteği ile ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network: Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı) adı altında askeri bir proje olarak başlamıştır. Bu kapsamda Amerikan Hava Kuvvetleri tarafından ilk bilgisayar ağı 1969 yılı Eylül ayında California'da kurulmuştur. 1971'de Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi (NASA) gibi birçok kuruluş bu ağ kapsamına katılmıştır, 1972 yılına gelindiğinde ise terminal sayısı 23' e ulaşmış ve elektronik posta kavramı

ortaya çıkmıştır. 1976'da radyo ve uydu bağlantıları sayesinde ABD ve Amerika kıtası bu ağ üzerinden birleştirilmiştir (Bölükbaş, 2003).

1980'lerde akademik ve ticari çevrelerin, önceleri askeri amaçlı çalışmalar yapılan üniversite ve kuruluşlara açılan bu ağın, şu anki kullanımı anlamında serbest kullanıma açılmasına bağlı olarak bu bilgisayar sistemine ilgi göstermeleriyle birlikte internet kullanıcı sayısı 1990'lı yıllara gelindiğinde katlanarak artmıştır. Ticari kurumların, üniversitelerin, organizasyonların ve devlet kurumlarının bu gelişime ayak uydurmasıyla birlikte internet toplumsal bir boyut kazanmıştır (Arısoy, 2009).

Türkiye'de ilk geniş alan ağı 1986 yılında tesis edilen EARN (European Academic and Research Network)/BITNET (Because It's Time Network) bağlantılı TUVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı)'dır. İlerleyen yıllarda bu ağın hat kapasitesinin yetersiz kalması ve teknolojik açıdan ihtiyaçlara cevap verememeye başlaması üzerine, 1991 yılı sonlarına doğru ODTÜ ve TUBİTAK, internet teknolojilerini kullanan yeni bir ağın tesis edilmesi yönünde bir proje başlatmışlardır. Bu çerçevede ilk deneysel bağlantı 1992 yılının ekim ayında X.25 üzerinden Hollanda'ya yapılmış, PTT'ye (Türkiye Posta Telefon Telgraf İşletmesi) 1992 yılında yapılan başvurunun sonuçlanmasını takiben, 12 Nisan 1993'te de 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile ODTÜ (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD'de NSFNet'e (National Science Foundation Network) bir protokol üzerinden Türkiye'nin ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Altun, 2003). Bu nedenle 12 Nisan 1993 tarihi Türkiye'de internetin doğum günü olarak kabul edilmektedir. Ankara-Washington arasındaki bu kiralık hat vasıtasıyla kurulan 64 kbit/sn hızındaki bu hat ODTÜ'den uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur. 1994 yılından itibaren kurumlara ve firmalara internet hesapları verilmeye başlamasıyla birlikte Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1996), ODTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi) (1996) bağlantıları gerçekleştirilmiştir (İçel, 1998).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise 1995 yılında Comtech firmasının yaptığı yatırımlar sonucu yaygın internet kullanımı başlamıştır.

2.1.3. Bağımlılık

Bağımlılık en genel tanımıyla herhangi bir maddenin tedavi amaçlı olmaksızın, fizyolojik bir gereksinime yanıt vermeden, giderek artan miktarda kullanılmasıdır (Şahin, 2007). Şenkoyuncu (2009) ise bağımlılığı, "insanın bağımlı olduğu nesneden uzaklaşamaması, nesneye ulaşamadığında yoksunluk belirtileri göstermesi ve nesneyi bulamadığında arama davranışı içine girmesi" şeklinde tanımlamaktadır. Bağımlılık denilince genellikle akla sigara, alkol ve uyuşturucu maddelere bağımlılık gelmektedir. Bu yaygın görüşe karşın diğer bazı davranışlarında (kumar oynama, bilgisayar oyunu oynama, aşırı yeme gibi) bağımlılık yaratabileceği görüşü giderek yaygınlık kazanmaktadır (Griffiths, 1999). Tamar Gürol (2012), bağımlılığı zarar verici sonuçlar doğurmasına karşın, zorlantılı bir şekilde madde arama ve kullanma ile karakterize olan, süregelen ve tekrarlayıcı bir beyin hastalığı olarak tanımlamaktadır.

Bağımlılık iki şekilde ele alınmaktadır; madde bağımlılığı ve bir davranışa olan bağımlılık. Çay, kahve, sigara, çikolata, uyuşturucu maddeler ve alkol gibi maddelere olan bağımlılık genel madde bağımlılığı olarak incelenmektedir. Bir davranışa bağımlılık ise belirli bir davranışın normal dışı düzen ve sıklıkla sergilenmesi sonucu bireyin bedensel, psikolojik ve toplumsal yapı ve işlevlerinde dengesini yitirmesi, düzeninin bozulması ve ortama uyum sağlayamaması şeklinde tanımlanabilecek bağımlılık türüdür (Karaman ve Kurtoğlu, 2009). Bağımlılığın sıklıkla akla gelen kimyasal bağımlılıktan farklı bir diğer ayağı olan eylemsel/davranışsal bağımlılık, genelde fark edilmemekte veya kötü alışkanlık olarak görülüp hastalık olarak değerlendirilmemektedir. Hiç şüphesiz bu durum bağımlı kişilerin farklı olumsuz sıfatlarla adlandırılmasına ve bağımlılığın hastalık olarak değil alışkanlık olarak görülmesi de tedaviye bir türlü başvurulmamasına sebep olmaktadır (Dinç, 2010).

DMS IV'e göre bağımlılığın çeşitli ölçütleri vardır. Buna göre aşağıda yer alan maddelerden sadece üçü bağımlılık tanısı koymak için yeterlidir:

1. Tolerans gelişmesi (kullanılan madde miktarının aynı etkiyi sağlamak amacıyla giderek artırılması)
2. Madde kesildiğinde ya da azatlığında fiziksel veya ruhsal yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması
3. Madde kullanımını denetlemek ya da bırakmak için yapılan ama boşa çıkan sürekli çabalar
4. Maddeyi sağlamak, kullanmak ya da bırakmak için büyük zaman harcama
5. Madde kullanımı nedeni ile sosyal, mesleki ve kişisel etkinliklerin azalması ya da tamamen bırakılması
6. Maddenin tasarlandığından daha uzun ve yüksek miktarlarda alınması
7. Fiziksel ya da ruhsal sorunların ortaya çıkmasına ya da artmasına rağmen madde kullanımının sürdürülmesi (Ögel, 2010)

Bir davranışın bağımlılık olabilmesi için zihinsel meşguliyet, duygu durum değişikliği, tolerans, yoksunluk, kişilerarası çatışma ve tekrarlama (relaps) gibi ölçütleri içermesi gerekmektedir (Arısoy, 2009). Griffiths de davranışsal bağımlılıkların tanı ölçütlerinde büyük oranda bu ölçütlere yer vermiştir:

Dikkat Çekme (Salience): Belirli bir eylem, kişinin yaşamında en önemli şey haline geldiğinde oluşur. Bu durum kişinin düşüncelerine, duygularına ve davranışlarına hâkim olur.

Ruh Hali Değişimi (Mood Modification): Bu durum, belirli bir etkinlik ile uğraşma sonucu kişinin belirttiği öznel deneyimleriyle ilgili olup, bir baş etme stratejisi olarak görülebilir.

Tolerans (Tolerance): Öncekilere benzer etkinin oluşması için, belirli eylemin miktarının artırılma sürecidir.

Yoksunluk (Withdrawal Symptoms): Bunlar belirli bir eylem devam etmediğinde ya da aniden kesildiğinde ortaya çıkan hoş olmayan duygular ya da fiziksel etkilerdir.

Çatışma (Conflict): Bağımlı kişiler ile çevresindekiler arasındaki iş, sosyal yaşam, hobi ve ilgiler ile ilgili çatışmaları ya da kişinin kendi iç çatışmalarını kapsar.

Nüks Etme (Relapse): Belirli bir etkinliğin daha önceki örüntüleriyle tekrar oluşması eğilimi olup yıllar süren kaçınma ya da kontrolden sonra tekrar bağımlılığın en uç düzeyine dönülmesidir (Griffiths, 1999).

Davranışsal bağımlılıklar arasında yeme, kumar, seks bağımlılıklarının yanı sıra teknolojik bağımlılıklar da yer almaktadır. Teknolojik bağımlılıklarda kişi, televizyon izlerken olduğu gibi pasif ya da bilgisayar oyunu oynarken olduğu gibi aktif olabilir. Bu bağımlılıklarda kişinin hem pasif hem aktif olarak yer alabileceği tek bağımlılık internet bağımlılığıdır (Griffiths, 1999).

2.1.4. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı genel olarak interneti kullanma isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali, saldırganlık olması, kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabilir (Young, 2004). Young (1997) ayrıca internet bağımlılığını sarhoş edici madde içermeyen bir dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlamıştır.

Öztürk, vd. (2007) ise internet bağımlılığını "internet kullanımına sınırlama getirememe, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanıma devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda yoğun anksiyete duyma gibi belirtilerle kendini gösteren bağımlılık türü" şeklinde tanımlamıştır. TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonuna Doç. Dr. Tuncer Okay tarafından sunulan bir rapora göre haftada 8-40 saat arasında internete giren kişilerin bağımlı olarak nitelendirildiği ifade edilmektedir (Okay, 2012).

İnternet bağımlılığının gündeme gelmesiyle birlikte internet bağımlılığının ölçülmesi, değerlendirilmesiyle ilgili çalışmalar da literatürdekiyerini almıştır. Örneğin Brenner (1997) İnternetle İlgili Bağımlı Davranış Envanteri adında 32 maddelik, doğru-yanlış olarak yanıtlanabilecek

bir ölçek geliştirmiştir (Griffiths, 1999). Morahan-Martin ve Schumacher (2000) patolojik internet kullanımı olarak adlandırdıkları davranışı incelemişler ve patolojik internet kullanımını 13 maddelik bir ölçek ile değerlendirerek 4 ya da daha çok olumlu yanıt verenleri patolojik internet kullanıcıları olarak tanımlamışlardır. Davis, Flett ve Besser (2002) bilişsel- davranışçı yaklaşımla çerçevesinde internet bağımlılığını değerlendirmek için İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ)'ni geliştirmiştir. Caplan (2002) ise likert tipi 29 maddeden oluşan Genellenmiş Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği'ni literatüre kazandırırken daha birçok araştırmacı çalışmaları kapsamında internet bağımlılığını ölçmeye yönelik farklı ölçme araçları geliştirmişlerdir (Young, 1996; Günüç, 2009).

Amerikalı psikiyatrist Dr. Ivan Goldberg 1995 yılında şaka amaçlı yolladığı bir e-mail ile internet bağımlılığının rahatsızlık olasılığını ileri sürmüştür. İlk bilimsel çalışma 1996 yılında Pittsburgh Üniversitesinden Psikolog Kimberly Young tarafından yaklaşık 400 obsesif internet kullanıcısı üzerinden yaptığı çalışmaya dayanarak internet bağımlılığını 1998 yılında dile getirmiştir. İnternet bağımlılığı bireyin duygusal, finansal ve/veya kişisel sonuçları ile aile ve sosyal yaşamında olduğu gibi iş yaşamında da ızdırap çekeceği duruma kadar sürekli interneti kullanmasıdır (Gwinell ve Adamec, 2006).

Uluslararası alan yazına ilk kez "internet addiction" kavramı ile giren bu kavram daha sonraları farklı araştırmacı ve klinisyenler tarafından farklı kavramlarla isimlendirilmiştir (Günüç, 2009). Bu kavramlar "Patolojik İnternet Kullanımı (Pathological Internet Use)" (Young, 1996; Young, 1997; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Gönül, 2002; Bayraktar ve Gün, 2007), "Aşırı İnternet Kullanımı (Excessive Internet Use)" (Hardie ve Tee, 2007), "Kompulsif İnternet Kullanımı (Compulsive Internet Use)" (Greenfield, 1999), "Problemlı İnternet Kullanımı (Problematic Internet Use)" (Caplan, 2002; Shapira vd., 2003; Özcan ve Buzlu 2005; Köroğlu vd., 2006; Aboujaoude vd., 2006; Ceyhan vd., 2007; Yellowlees ve Marks, 2007), "Düzenlenmemiş İnternet Kullanımı (Unregulated Internet Usage)", "İnternet Bağılılığı (Internet Dependency)" (Scherer ve Bost, 1997), "İnternet veya Net Deliliği

(Internetomania Or Netomania)” (Shapira vd., 2003), “İnternet Bağıllığı Davranışı (Internet Dependence Behaviour)” (Hall ve Parsons, 2001), “Yanlış İnternet Kullanımı (Internet Misuse)” (Case ve Young, 2001),” Spesifik ve Genelleştirilmiş Patolojik İnternet Kullanımı (Specific and Generalized Pathological Internet Use)” (Davis, 2001), “Uyumsuz İnternet Kullanımı (Maladaptive Internet Use)” (Beard ve Wolf, 2001), “Onlinekolizm (On-Lineakolizm) (Young, 1998), “İnternet Kötü Kullanımı (Internet Abuse)” (Griffiths, 2003; Young ve Case, 2004)’dır (Şahin, 2011).

Işık (2007)’a göre bilgisayar ve internet başında çok fazla zaman harcayan kişilerin sosyalleşmesi olumsuz yönde etkilenmekte ve ruhsal bozukluklara sebep olmaktadır.İnternetin aşırı kullanılmasından doğan sağlık problemleri beraberinde kas ve iskelet sisteminde meydana gelen bozuklukları da ortaya çıkarmıştır (Ceyhan ve diğerleri, 2007). Bu olumsuzluklar kişilerde performans düşmesine, uyku bozukluğuna, internetsiz bir hayatın çok sıkıcı ve anlamsız olması gibi düşüncelere sebebiyet vermektedir (Öztürk ve diğerleri, 2007).

2.1.5. İnternet Bağımlılığı İçin Geliştirilen Tanı Ölçütleri

2.1.5.1. Young’un Tanı Ölçütleri:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş,
2. İnternete bağlı kalma süresinde artışa ihtiyaç duyma,
3. İnternet kullanımını azaltmaya yönelik başarısız girişimlerde bulunma,
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri,
5. Başlangıçta olduğundan daha uzun süre internete bağlı kalma,
6. İnternetin aşırı kullanılması yüzünden ilişkiler, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama,
7. İnternete bağlı kalabilmek için aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme,
8. İnternete bağlı kalındığı süre içerisinde duygulanım değişikliğinin olması.(umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi) (Young, 1996).

Young (2004), internet bağımlılığını tanımlarken çeşitli davranış ve dürtü kontrol bozuklukları perspektifinde özelleştirerek 5 kategoriye ayırmıştır.

Bunlar:

1. Siber cinsel bağımlılık: Yetişkinlere yönelik sohbet odalarına ya da porno'ya bağımlılık,
2. Siber ilişkisel bağımlılık: İnternet arkadaşlıklarına aşırı bağlanma,
3. İnternet zorunluluğu: İnternette aşırı kumar oynama, alışveriş veya ticaretyapma,
4. Fazla bilgi yükleme: Kompulsif web'de dolaşma veya veri araştırmaları,
5. Bilgisayar bağımlılığı: Aşırı bilgisayar oyunu oynama (örneğin, Doom, Myst Solitaire vb.)

2.1.5.2. Goldberg'in Tanı Ölçütleri:

"İnternet bağımlılığı" ilk defa 1996 yılında Goldberg tarafından DSMIV'te yer alan madde bağımlılığı ölçütlerinden yola çıkılarak tanımlanmıştır (Goldberg, 1999).

Goldberg'e göre:

On iki aylık bir dönem içinde herhangi bir zaman ortaya çıkan aşağıdakilerin 3'ü veya daha fazlasıyla kendini gösteren, klinik olarak belirgin bir bozulmaya ya da sıkıntıya yol açan uygunsuz internet kullanımı;

1. Aşağıdakilerden biriyle tanımlanan tolerans gelişimi.

- a. İstenen keyfin alınabilmesi için belirgin olarak artmış internet kullanım süresi
- b. Sürekli olarak aynı sürelerde internet kullanımı ile alınan keyifte azalma olması

2. Aşağıda tanımlanan şekilde yoksunluk gelişmesi.

Ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonunda aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler içinde ortaya çıkması (1 ay içinde ortaya çıkabilir) ve kişilerin bunlardan dolayı iş, sosyal ve önemli işlevsel alanlarda sıkıntı yaşaması.

- a. Psikomotor ajitasyon
- b. Bunalı
- c. İnternette neler olduğu hakkında takıntılı düşünceler
- d. İnternet hakkında fanteziler ve hayal kurma
- e. İsteyerek ya da istemeyerek tuşlara basma hareketi yapma

f. Bu sıkıntılı durumlardan kurtulmak için internete veya benzeri ervislere bağlanma

1. İnternet kullanımı genellikle planlandığından daha uzun süreler alır.
2. İnternet kullanımını bırakmak veya denetim altına almak için sürekli bir istek veya boşa çıkan çabalar vardır.
3. İnternet ile ilgili eylemlere çok uzun süreler ayrılır (kitap almak, yeni web tarayıcıları ve programları denemek, dosyaları düzenlemek vb.)
4. İnternet kullanımı nedeniyle önemli toplumsal mesleki etkinlikler veya boş zamanları değerlendirme etkinlikleri bırakılır veya azaltılır.

İnternet kullanımı, yol açtığı sorunlara (uykusuzluk, evlilik problemleri, işe ve randevulara geç kalma vb.) rağmen aşırı olarak devam eder (Beyatlı, 2012).

2.1.5.3. Beard ve Wolf 'Un Tanı Ölçütleri:

Beard, Wolf, ve Wolf (2001), Young'ın "internet bağımlılığı" tanı ölçütlerini düzenleyerek geliştirmişlerdir.

İlk beş ifadenin bireyde önceden görülmüş olması, son üç ifadeden ise en az birinin olması halinde internet bağımlılığı tehlikesi vardır.

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (bir önceki internet aktivitesi yada bir sonraki online oturumu beklemek)
2. İnternete bağlı kalma süresinde artışa ihtiyaç duyma
3. İnternet kullanımını azaltmaya yönelik başarısız girişimlerde bulunma
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri
5. Başlangıçta olduğundan daha uzun süre internete bağlı kalma
6. İnternetin aşırı kullanılması yüzünden ilişkiler, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama
7. İnternete bağlı kalabilmek için aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme
8. İnternete bağlı kalındığı süre içerisinde duygu değişikliği olması (umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi)

2.1.5.4. Suler'in Tanı Ölçütleri

Suler (1999) sağlıklı ve problemli internet kullanımının 8 kriterle ayırt edilebileceğini öne sürmüştür. Bu kriterler;

1. *İnternetteki etkinliğin karşıladığı ihtiyaçların sayısı ve türü.* İnternet kullanıcıları fiziksel, kişisel, kişilerarası veya manevi ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor olabilir. Karşılanmaya çalışılan ihtiyaç sayısı arttıkça internetin kullanıcı için önemi de o oranda artar.
2. *Karşılanmamış ihtiyaçların altında yatan yoksunluğun derecesi.* Kullanıcının ihtiyaçları ne kadar bastırılır ya da inkar edilirse, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamak için o kadar daha fazla başka yollar arar. İnternet genellikle bu ihtiyaçların gerçek hayatta olduğundan daha kolay karşılandığı bir yerdir.
3. *İnternet aktivitesinin türü.* İnternetteki bir tür etkinlik ne kadar çok sayıda niteliğe sahipse, kullanıcı interneti o kadar fazla sayıda ihtiyacını karşılamak için kullanmak ister. Değişik türdeki internet aktiviteleri ihtiyaçları etkileyişleri bakımından çok fazla çeşitlilik gösterebilir. Birçok niteliğe birden sahip olan çevreler daha geniş bir spektrumda ihtiyaçlara karşılık verebilir; böyle bir çevre daha çekicidir (Suler, 1999).
4. *İnternetin kullanıcının gerçek hayattaki işlevselliğine etkisi.* Fiziksel sağlık, iş performansı ve önemli ilişkilerdeki işlevsellik etkilenmiş olabilir. İnternet kullanımına bağlı bozulmuş alanların sayısı ve bozulmanın boyutu patolojinin ciddiyetini gösterir.
5. *Bunaltıya dair öznel duygular.* Patolojik internet kullanımının uyarıcı işaretleri kullanıcının internet etkinliklerine ilişkin depresyon, hayal kırıklığı, öfke, suçluluk ve yabancılaşma duygularıdır.
6. *İhtiyaçlar hakkında bilinç düzeyindeki farkındalık.* Bastırılmış ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılayan kişi katarsisle ilgili bir etkinlik

ifşa etmektedir. Bu etkinlik, gerçek karşılanmamış ihtiyaç doyurulmadığı sürece sonsuza dek tekrar edilmek zorundadır. Suler (1999)'e göre kişi internet etkinliklerinin altında yatan karşılanmamış ihtiyaçları bilinç düzeyinde anlamalı, bu etkinliklerle ilgili çatışma ve yoksunluğu çözmelidir.

7. *Deneyim ve dahil olma süreci.* İnternet kullanıcıları deneyim kazandıkça internet etkinliklerinin gerçek hayat ihtiyaçlarını doyurmadığını ve internetin cazibesinin yavaş yavaş kaybolduğunun farkına varırlar. Deneyim çoğunlukla kullanıcılara aşırı dahil olmayı gerektiren etkinlerden kaçınmaları konusunda yardım eder.
8. *Gerçek hayat ve sanal hayat arasındaki denge ve entegrasyon.* Sağlıklı internet kullanımı, internet etkinlikleri ile gerçek dünya ilişkilerini/etkinliklerini entegre eder. Patolojik internet kullanımı, genellikle gerçek hayattan tamamen soyutlanmış 'online' bir hayat ile sonuçlanır.

2.1.6. İnternet Bağımlılığı İçin Geliştirilen Kuramsal Yaklaşımlar

2.1.6.1. Young Dört Kategori Kuramı

İnternet bağımlılığı alanında yaptığı kapsamlı araştırmalar, Young'ın neyin ya da nelerin internet bağımlılığına sebep olduğu konusunda kendi varsayımlarını oluşturmasına yardımcı olmuştur. Young (1997) internet bağımlılığının sebeplerini dört kategoride özetlemiştir: a) sosyal destek, b) yaşam koşulları, c) cinsel ergi ve d) yeni bir kimlik yaratma imkânı.

Sosyal Destek: Young'a göre sosyal destek kişinin devamlı olarak aynı sohbet grubunu, internet üzerinden oynanan çoklu kullanıcı oyunlarını veya haber gruplarını ziyaret/takip etmesiyle oluşabilir. Kişi, internette (çevrim içi-online) bir topluluğa katıldığında, tavsiye, sempati, anlayış ve romantik ilişki kurabilme şansına sahip olur. İnternetin anonimliği bireye kendi duygu ve düşüncelerini

kısıtlanmadan (sansürlenmeden) ifade edebileceği özgür bir ortam sağlar. İnternet bağımlıları sıklıkla sevdiklerine bile ifade etmekten kaçındıkları görüş ve inançlarını ifade etmelerine izin veren destek sistemlerini internette bulabildiklerini belirtmişlerdir.

Yaşam Koşulları: Kişinin yaşam koşulları internet bağımlılığında önemli rol oynamaktadır. Emekliler, bakıcılar, ev işi yapanlar ve başkalarıyla normal yollardan fazla etkileşime giremeyenler internet bağımlılığına yakalanmaya daha yatkındırlar. İnternet sürekli evde kalmak zorunda olan bu tür kişilere evlerinin dışındakilerle sosyal bir bağ oluşturma imkânı sunmaktadır. Young (1997) ek olarak depresif, benlik saygısı düşük ve reddedilme korkusu olan kişilerinde internette (çevrimiçi) olmaya daha yatkın olduklarını bu sayede kendilerine bu zor anlarda yardımcı olan destek sistemlerini bulabildiklerini belirtmektedir.

Cinsel Ergi: İnternette birçok farklı cinsel çıkış noktası mevcuttur. Sohbet odalarında sanalseksin (cybersex) her türüne (fetişizm, ensest, eşcinsellik v.b.) ulaşmak mümkündür. Bu tür çıkış noktaları herkesin gerçek kimliği bilinmeden tam bir gizlilik altında cinsel fantezilerini araştırmalarına izin vermektedir. Zimbardo tarafından “grubun bir parçası olarak var olarak anonimliğin ortaya çıkışı, kimliğin kaybolması ve sonuncunda sosyal norm ve sınırların zayıflaması süreci” olarak tanımlanan bireylikten uzaklaşma internette cinselliğin sansürsüzce araştırılmasında önemli rol oynamaktadır. Normalde kendilerini çekici hissetmeyen veya gerçek hayatta sosyalleşme problemleri olanlar kendilerini çekici olarak tanımlayabilmekte, buda kişilerin reddedilme korkusu olmadan internette cinsel fantezilerini gerçekleştirmelerine izin vermektedir (Young, 1997).

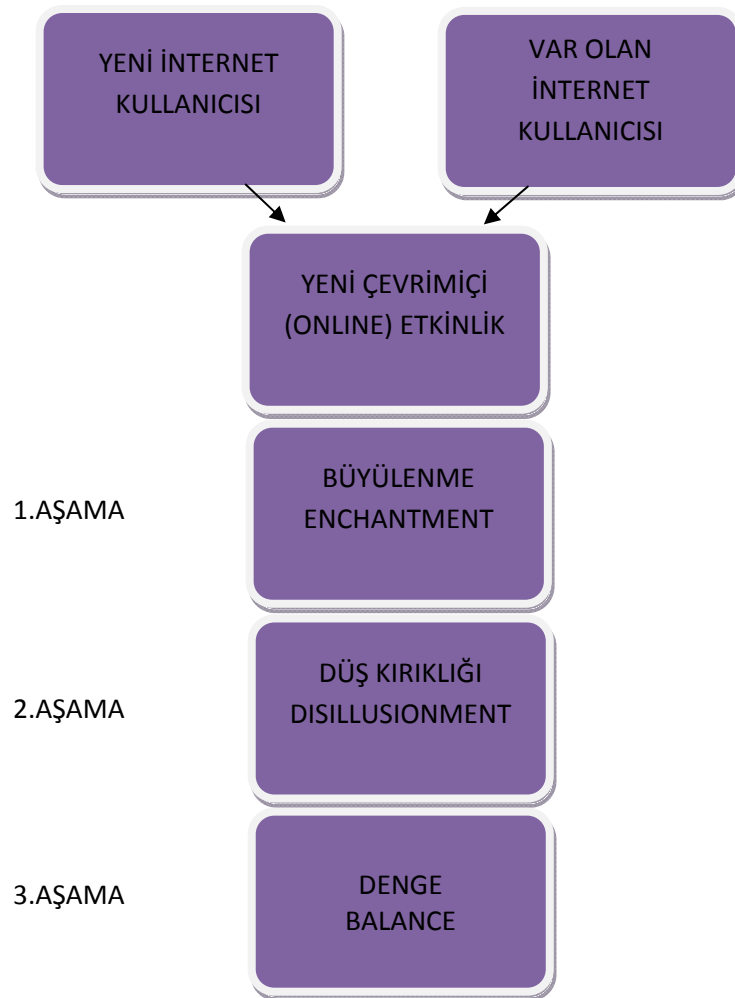
Yeni Bir Karakter Yaratma: İnternetin bireye yeni bir kimlik yaratma imkânı sunması da internet bağımlılığı ile yakında ilişkilidir. İnternet insanlara olduklarından tamamen farklı bir kişilik yaratmalarına olanak sağlamaktadır. Young (1997)’a göre birey aklındaki ideal benlik imgesini yaratabildiği gibi isterse kişiliğinin başka parçalarına da bürünebilir.

2.1.6.2. Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı

Grohol'e göre insanları internete bu kadar bağımlı hale getiren şey sosyalleşmedir. Grohol, Young'dan farklı olarak patolojik kumar oynama ile internet bağımlılığının farklı olduğunu, birinin sosyal arayış temelli bir davranış olduğunu diğlerinin ise ödül arayışı odaklı bir davranış olduğuna inanmaktadır. Grohol (1999) internet bağımlılığının hem yeni hem de var olan internet kullanıcılarında üç aşamalı basit bir geçişi takibi ettiğini belirtmiştir.

Şekil 1.

Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı

Gonzalez (2002) Internet Addiction Disorder and Its Relation to Impulse Control

İnternet Bağımlılığının Üç Aşaması:

Grohol (1999)'e göre internet bağımlılığının olası nedeni de internet bağımlılığının aşamalı oluşudur. İnternet bağımlısı olanların çoğunun sanal alemde yeni kimselerdir. Grohol patolojik internet kullanımının üç aşaması olduğunu öne sürmüştür.

Büyülenme olarak adlandırılan birinci aşama boyunca, yeni heyecan verici bir çevre onları internette tutmaktadır. Kullanıcı internetteki yeni bir teknoloji ya da uygulamayla adeta büyülenmiştir. Yeni etkinliğe ilişkin bu büyülenme ya da takıntı ikinci aşamaya geçilene kadar internetin aşırı kullanımı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu aşamadan diğer aşamaya geçmek bazı kullanıcılarda daha uzun zaman alabilir. İkinci aşama, *düş kırıklığı aşamasıdır*, bu aşama insanların etkinlikleri tanıdık, bildik bulmasıyla başlar ve buna bağlı olarak internet kullanımı azalır. Kullanıcılarda teknolojinin aşırı kullanımına bağlı olarak düş kırıklığı hatta sıkılma baş göstermeye başlamaktadır, bunun sonucunda internet kullanımından kaçınma söz konusudur. Bu kaçınma davranışı kullanıcı üçüncü aşamaya geçene kadar devam eder. Üçüncü aşama, *denge aşamasıdır*, insanların takıntılarının üstesinden gelerek, internet ve gerçek hayat arasında dengeyi kurdukları aşamadır. Birey teknoloji kullanımını normal düzeye çekmeyi başarmıştır (Grohol, 1999).

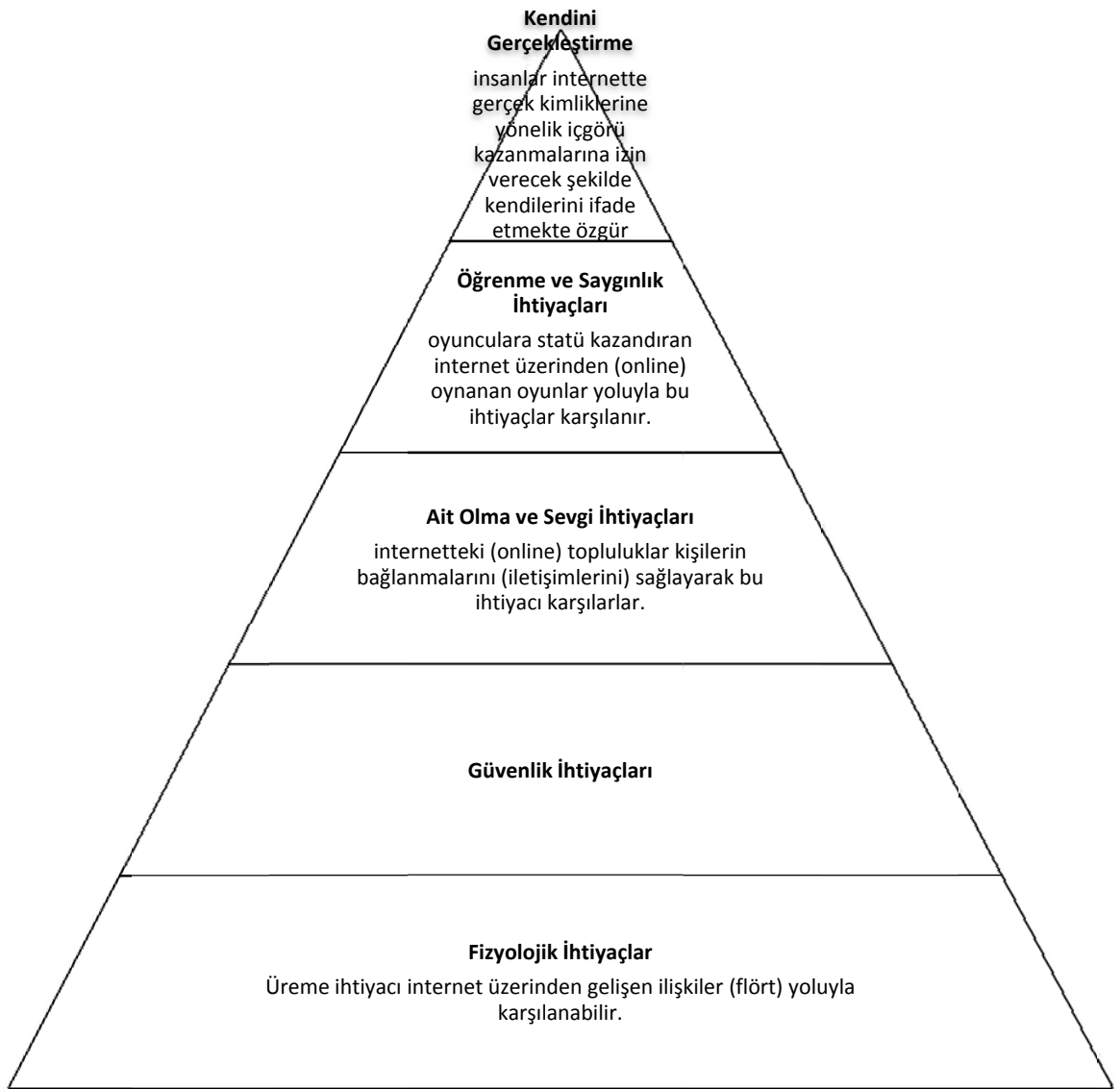
Bu modele göre, var olan internet kullanıcılarının da yeni bir internet (online) etkinliği bulduklarında baştaki aşamaya geri dönerek, üç aşamayı da tekrar deneyimlemesi mümkündür. İnternet kullanıcılarının bir kısmı internette yeni teknoloji ya da uygulama ile karşılaştıklarında birinci aşamaya saplanıp kalabilirler. Bu bireyler ikinci ve üçüncü aşamalara ilerlemek için yardıma ihtiyaç duyabilirler. Model, tecrübeli internet kullanıcılarının, tecrübesiz ya da yeni internet kullanıcılarına göre bu üç aşama arasındaki geçişleri daha kolay gerçekleştirebildiğini varsaymaktadır. Grohol (1999) internet üzerindeki bütün etkinliklerin belirli bir dereceye kadar aşamalı olduğunu, nihayetinde tüm kullanıcıların kendiliğinden üçüncü aşamaya geçebileceklerini, interneti yaşamlarına uygun şekilde entegre edebileceklerini ancak bu ilerlemenin bazı bireylerde daha uzun sürebileceğini öne sürmüştür.

2.1.6.3. Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı

Suler (1996), Time-Warner's Palace adlı internet (online) topluluğu üzerindeki çalışması boyunca internetin neden bu kadar bağımlılık yapıcı olduğuna dair kendi kuramını geliştirmiştir. İnternetteki (online) etkileşimlerin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer olan ihtiyaçlara karşılık geldiği sonucuna varmıştır.

Şekil 2.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Gonzalez (2002) Internet Addiction Disorder and Its Relation to Impulse Control

Fizyolojik ihtiyaçlar: Hiyerarşinin en alt katında üreme (oğalma), uyuma, yeme, içme gibi temel ihtiyaçlar vardır. Suler (1996) internette flört etmenin üst düzeyde olduğunu belirtir. İnternet üzerinden kur yapmanın (flört etme) yoluyla bireyler üreme ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadırlar. Gerçek hayat etkileşimlerinde bulunmayan anonimlik (gerçek kimliğın bilinmeyişi) başkalarıyla bir araya gelmenin çekiciliğine arttırmaktadır.

Kişilerarası Temas İhtiyacı: Maslow hiyerarşisinin 3. düzeyinde kişilerarası temas, sosyal tanınma ve ait olma hissine karşı duyulan ihtiyaç yer alır. Bu ihtiyaçlar internetteki (online) topluluklarda da karşılanır. Bu sanal çevre, kişilere kendilerini diğerleriyle bağlantılı ve temas halinde hissettikleri bir yer sağlar. Aynı kişilerle tekrar tekrar sosyalleşen bireyler tanışıklık hissini yaşamaya başlarlar. Suler (1996) online insanlar gerçek hayatta arkadaşlık kuramazlar düşüncesinin sadece kalıplaşmış bir yargı olduğunu savunur. Kullanıcıların çoğuna göre internet, ortak ilgileri olan insanların sosyalleşmesini sağlayan basit bir araçtır. Sosyalleşme interneti bağımlılık yapıcı hale getiren şeydir. İnternet kullanıcısı grubun bir parçası olarak görölmek istiyorsa devamlılık önemlidir. Bu, kişiyi internete bağımlı yapan şeydir.

Öğrenme ve Saygınlık İhtiyacı: Maslow'un hiyerarşisinde bir sonraki düzey öğrenme ve kişinin başarılarıyla gelişen benlik saygısı ihtiyacıdır. Rol yapma ortamında ve çoklu kullanıcıli internet oyunlarında bu ihtiyaç anında karşılanır. Suler (1996)'e göre internet üzerinden (online) oyun oynayan oyuncu, oyunun sıraladığı görevleri yerinen getirerek statü kazanabilen bir kişilik yaratır. Yükselme diğer kullanıcılar tarafından tanınırlığı da beraberinde getirir. Kazanılan statü, kullanıcıların olmak istedikleri 'büyücü'nün statüsüdür. Büyücü, diğer karakterler ve sıralamaların aksine diğer kullanıcıların sahip olmadığı özel yeteneklere sahiptir.

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Maslow'un hiyerarşisindeki en üst düzey kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır. Suler (1996)'in çalışmasına göre, internetteki çoğu kullanıcı internet üzerinde yarattıkları (online) karakterin benliklerinin derinliklerinden gelen doğru bir yansıma olduğunu hissederler.

Kendilerini kişiliklerinin, gerçek hayatta ifade edemedikleri, başka yönlerini ifade etmekte ve nüktedan olmakta özgür hissederler. İnternette başka bir kimlik olarak yapılan keşifler ya da sadece araştırma amaçlı yapılan gezintiler, insanların gerçek hayatta deneyimleyemedikleri bir iç görü kazanmalarını sağlar. İnternetin ödüllendirici ve pekiştirici yönü bazıları için bağımlılık yapıcı olabilir. Suler (1996)'e göre basit anlamda problematik bağımlılık ihtiyaçları hiçbir şekilde gerçekten karşılamayan ve uzun dönemde kişiyi mutsuz eden, hayatını bozan herhangi bir şeydir.

2.1.7. Çocuklarda İnternet Bağımlılığı ve Olumsuz Etkileri

Ergenlik, bireyin çocukluk dönemini bitirip, yetişkinlerin dünyasına doğru yöneldiği zorlu bir süreçtir. Bu süreçte güçlü ve tutarlı bir kişilik gelişiminin sağlanması son derece önem taşımaktadır. Ergenlik döneminde çocuksu tutum ve davranışların yerini yetişkinlik tutum ve davranışları almakta, cinsiyet yetilerini kazanmakta; erişkin rolüne psikolojik olarak hazırlanma sürecinde, toplumsal kabullenilme ve bir grubun parçası olma kavramları gelişmektedir. (Aslan ve Cansever, 2012)

Onur (2010), gelişim dönemlerinden biri olan ergenliğin 12-20 yaş arasını kapsadığını belirtmektedir. Son çocukluk döneminin 6-11 yaş dilimini içerdiği ve kızlarda 11, erkeklerde 13 yaş civarında ergenliğin başladığı öne sürülmektedir. Buna göre, çocuklar yaklaşık olarak ilköğretim beşinci sınıftan itibaren ergenlik dönemine girmektedirler (Bilge, 2012).Ergenlik dönemi çocukluk ile yetişkinlik arasında yar alan kimlik arayışı dönemidir. Ergenlik süresince denenen farklı kimliklerin yetişkinlikteki daha kalıcı ve bütüncül bir benlik algısını kolaylaştırdığı söylenebilir (Bayraktar, 2013).

Ergenlik döneminde çocuklar biyolojik, fizyolojik ve psikolojik açıdan gelişmekte ve böyle önemli bir gelişme döneminde bilgisayar ve internet kullanma alışkanlığı kazanmaktadırlar. Cao ve Su (2007) ergenlerin, psikolojik olgunluğa henüz erişmemiş olmaları nedeniyle, internet bağımlılığı geliştirme açısından potansiyel bir risk grubu olarak değerlendirildiğini belirtmektedir. Bu dönemde çocuklar, otonomisini kullanmak ve aileden ayrı olarak karar vermek istemekte, duygularını yönetme ve sürdürme konusunda güçlükler

yaşamaktadır. Bu nedenle sanal ortamda edindiği bilgiler, yaşadığı ilişkiler gencin gerçek dünyayı öğrenmesi ve kimliğini oluşturmada güvenliğini ve normal gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Aileden ve çevreden edineceği bilgiler ve olgunlaşmanın yerini sanal ortamda kurduğu ilişkiler almaktadır. (Kelleci, 2008)

İnternetin yaygın olarak kullanımı, pek çok ergenin yaşamında değişiklikler yaratmıştır. Bilgiye kolay ve hızlı yoldan ulaşma ile iletişimde getirdiği yenilikler yarar sağladığı gibi aynı zamanda hem gerçek hem de sanal dünyadan gelen riskleri içinde barındırmaktadır (Arslan Cansever, 2013). İnternetin işlevsel kullanılması ergen gelişimi için birçok fırsat sunarken kötüye kullanım durumunda ise ergen yaşamına birçok risk taşıyabilmektedir (Bayraktar, 2013). Chou, Condrón ve Belland (2005)'in yaptıkları araştırmaya göre internet, akademik alanda öğrenme ve araştırma amaçlı kullanılırken, zamanla öğrencilerin yaşamında vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. İstenilen bilgiye istenilen anda ulaşılabilir olmanın verdiği kolaylık ve avantajlar internet kullanımını etkilemektedir.

Teknoloji çağının çocukları olarak doğan günümüz gençliği, iş dünyası ve bu alanda iş yapan kesimlerin dışında bu teknolojiyi en fazla kullanan kesim olmaktadır (İnan, 2010). İnternet, özellikle ortaöğretim öğrencilerinin yaygın olarak ve birçok amaçla kullandığı bir ortamdır. Günümüzde internete birçok yerden hızlı ve kolay erişilebiliyor olması, birçok öğrencinin internet kullanıcısı olmasını sağlamıştır. İnternet bu dönemdeki öğrenciler için kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir ortamdır. Özellikle doğal ortamda sosyal becerileri ve arkadaşlık ilişkilerini geliştiremeyen ergenler için internet, kendilerini mutlu hissedebilecekleri bir platformdur ve bu durum birçok ergenin internet bağımlısı olmasına sebep olmaktadır. Ortaöğretim döneminde başlayan bu problemli internet kullanma durumu, ergenlerin daha sonraki yıllarda da eğitim ve aile hayatında olumsuzluklar yaşamasına altyapı oluşturmaktadır.

Yücel ve Gürsoy'a (2013) göre ergenler daha çok ödev yapma, serbest zamanlarında arkadaşları ile sohbet etme, merak ettiği konulara ilişkin

cevapları araştırma ve kendini daha güçlü hissettiği bir dünyada kendini gerçekleştirme gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Ancak internetin gereğinden fazla kullanılması, ergenin sosyalleşme sürecine zarar vererek onu yalnızlığa itebilmekte ve toplumdan uzaklaşmasına neden olabilmektedir.

Ergenlerde internet bağımlılığının görülme sıklığı Bayraktar ve Gün (2007) tarafından Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yapılan çalışmada % 1.1, Kim vd. (2006) tarafından Güney Kore'de gerçekleştirilen bir çalışmada % 1.6, Kaltiala-Heino ve ark. (2004) tarafından Finlandiya'da yapılan çalışmada erkeklerde % 1.7, kızlarda %1.4, Johansson ve Götestam (2004) tarafından Norveç'te yapılan çalışmada % 1.98, Pallanti, Bernardi ve Quercioli (2006) tarafından İtalya'da gerçekleştirilen çalışmada % 5.4, Ko, Yen, Yen, Lin ve Yang (2007) tarafından Tayvan'da gerçekleştirilen çalışmada % 7.5 ve Siomos vd. (2008) tarafından Yunanistan'da yapılan çalışmada ise % 8.2 olarak belirlenmiştir.

Teknoloji, özellikle internet, hayatımızı etkileyen çok güçlü bir araçtır. İnternet bilinçli ve amacına uygun şekilde kullanıldığında çocukların gelişimlerine çok büyük katkı yapacaktır. Bununla birlikte internette çocukların karşılaşabileceği uygunsuz pek çok materyal ve onların saf, her şeye çabuk inanan yapılarını istismar edebilecek tehlikeli ortamlar bulunmaktadır. Başta anne-baba ve eğitimciler olmak üzere çocukları, internetteki uygunsuz materyal ve tehlikelerden koruma konusunda belli ölçülerde sorumlulukları bulunmaktadır (Şendağ ve Odabaşı, 2006).

Young (2004) ergen ya da genç bireylerde interneti kötüye kullanmaya neden olan etkenler arasında bireyin internet erişimine ailesi tarafından bir kontrol ya da engelin bulunmamasının önemli bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Taçyıldız (2010)'a göre de ergenler; aile ve arkadaş ortamlarından alamadıkları desteğin yanı sıra onlarla yaşadıkları iletişim problemlerini ve derslerindeki başarısızlıklarını gidermek konusunda çözüm bulamamaları durumunda kendilerini sanal bir dünyada ifade etmeye çalışmaktadırlar.

Arkadaşlığın önemli olduğu ergenlik döneminde, ergenin evinde interneti etkili kullanmasının, arkadaşları ile olan ilişkilerini olumlu olarak geliştirdiği ileri sürülebilir. Buna karşın internetin gereğinden fazla kullanılması, ergenin sosyalleşme sürecine zarar vererek onu yalnızlığa itebilmekte ve toplumdan uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Yücel ve Gürsoy, 2013). İnternetin aşırı oranda kullanımının okul, aile ve sağlık gibi alanlarda sorunlara yol açabileceği ve uyku ve çalışma zamanının kaybı gibi sosyal ya da kişisel işlevleri aksatabileceği ileri sürülmektedir (Gürcan, 2010). Ayrıca internet ortamında kontrolsüz şekilde dolaşan çocukların karşısına pornografi, uyuşturucu, alkol, hırsızlık veya yasadışı örgütlere ait siteler çıkabilmekte ve sanal ortamda yapılan sohbetler çocuk için tehlikeli durumlar oluşturabilmektedir (Arnas, 2005).

Tüm teknolojik ürünlerin kullanımında olduğu gibi internet kullanımında da ebeveynlerin görüş ve tutumları çocukların psikolojik ve fizyolojik sağlığı açısından öncelikli önem taşımaktadır. Ebeveyn görüş ve tutumlarıyla ilgili olarak Tercan, Sakarya ve Çoklar (2012)'in yaptıkları araştırmaya göre, ebeveynlerin internet güvenliği konusunda habersiz oldukları ve aile ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini düşünmedikleri gibi sonuçlara ulaşmışlardır. Bianchi ve Robinson (1997)'e göre ise çocuğun nasıl zaman geçirdiği önem taşımakta ve ebeveynlerin yönlendirmesi, çocuğun zihinsel gelişimini artırmada, sorumluluk duygusunu geliştiren aktivitelere katılmasında, üretken bir yetişkin olabilmesinde kritik bir belirleyici olabilmektedir.

Yaşantımızda bu kadar önemli ve vazgeçilmez bir teknoloji haline gelen internete ilişkin Türkiye'de yapılan araştırmalarda öğrencilerin; bilgisayar oyunlarına ilgi gösterdikleri, dış dünya ile iletişimlerini bilgisayar üzerinden kurdukları, bilgisayar başında uzun zaman geçirdikleri, bilgisayarı arkadaş olarak gördükleri, iletişimde anında cevap almayı istedikleri ve boş zamanlarının çoğunu internette geçirdikleri gibi bulgulara ulaşılmıştır (Şahin, 2009). (Kelleci (2008), araştırmasında yaşları 8-18 arasında olan çocuklar ve ergenlerin ortalama günün 5-6 saatini bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarını kullanarak geçirdiğini ileri sürmektedir.

Ergenlik çağında çocuklar birçok duygusal problem yaşayabilmektedir. Arkadaş çevresinde sorun yaşayan ve ailesinin yanında da bu problemine çare bulamayan öğrenciler eğlenmek veya başka insanlarla iletişim kurmak için internet kullanmaktadır. Ayrıca boş zamanlarını eğlenerek geçirmek isteyen gençlerin birçoğunun interneti tercihi ettiği görülmekte ve karşılaştıkları stresden uzaklaşmak için internetin sosyal paylaşım ağlarını kullandıkları kanıtlanmıştır. (Özcan ve Buzlu, 2005; İnal ve Kiraz, 2008; Tüzün ve Özdiñç, 2010). Sosyal paylaşım ağları, kullanıcının profil oluşturabildiği ve kendisini diğer kullanıcılara bağlayan kişisel bir ağ kurabildiği, online konumlar olarak tanımlanmaktadır (Lenhart ve Madden, 2007). Sosyal ağlarda insanlarla iletişime geçmek ve grupların içerisine girmek daha kolaydır (Pempek, 2009).

Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri sundukları imkânlar nedeniyle günden güne popülerliğini artırmaktadır. 500 milyonun üzerinde kullanıcı sayısına ulaşan Facebook dünyanın en popüler sosyal ağı konumundadır(Socialbakers, 2011). Günümüzde milyonlarca çocuk ve genç sosyal ağlara üye olmaktadır. Sosyal ağlarda çocuk ve gençleri bekleyen en büyük tehlike kimliklerini açığa çıkaracak kişisel bilgileri vermeleri ve fotoğraflarını ekleyerek tamamen tanınır hale gelmeleridir. Pedofili hastalarının hedefinde küçük yaşta çocuklar bulunmaktadır ve bu vakalar genellikle cinsel istismar içeren video, fotoğraf ve tehditlerle kendisini göstermektedir. İnternette sosyal ağlar bu kişiler için çocuklara ulaşmanın kolay bir yoludur. Bu açıdan bu tür sosyal paylaşım ortamlarında özellikle kişisel bilgilerin tanınık olmayan kişilerle paylaşılmaması ve gizlilik ayarlarının buna göre yapılması konusunda çocuklar ve gençler bilinçlendirilmelidir (Turan ve Göktaş, 2011).

EU Kids Online Türkiye bulgularına göre sosyal paylaşım sitesinde hesabı bulunan çocukların üçte biri 13 yaşın altındadır. Sosyal ağları kullanan çocukların % 85'i Facebook profiline sahiptir. Ebeveynlerin çoğu çocukların kişisel bilgilerini internette paylaşmasını yasaklamış olmasına rağmen çocukların % 42'si sosyal paylaşım sitesinde bunları herkesle paylaşmaktadır (EU Kids Online, 2011). Bu konuda da şüphesiz en büyük görev ebeveynlere düşmektedir. Bir ebeveyn nasıl çocuğunun yanında kendisi yokken kimlerle görüştüğü ya da hangi ortamlarda bulunduğunu bilmek istiyorsa, sosyal

paylaşım sitelerinde de çocukları kontrolsüz bir şekilde bırakmamalı gerektiği düşünülmektedir. Ebeveynler, çocuklarının sadece kendi evlerinde bilgisayar ve internet kullandığını düşünerek ya da evlerinde bilgisayar ve internet bulunmadığı için kullanmadığını düşünerek büyük bir yanılgıya düşmektedirler. Çünkü özellikle ortaöğretim dönemindeki çocuklar evin dışında da birçok ortamda internet kullanabilmektedirler.

Ergenlerdeki uyum problemleri ile başa çıkma stratejisi olarak problemleri internet kullanımı ile ilerleyebilmektedir. İnternet ve bilgisayar oyunlarının aşırı kullanımının, ödüllendirici bir davranış olarak görülmesi ve dolayısıyla oluşan negatif duygularla (korku, huzursuzluk ve hayal kırıklığı) mücadele etmeye yarayan bir strateji olarak kullanılması internete olan yönelmelerini artırmaktadır (Taçyıldız, 2010). Araştırmacılar internet kullanıcıları arasından çocuk ve gençlerin siber dünyada izlenmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Özellikle gençlerin internette güvenliğini sağlamak adına ebeveyn kontrolleri kaçınılmazdır. Mason (2008)'e göre ergenlerin güvenli internet kullanımı için velilerin bilgisayar okuryazarı olması gerekmektedir. King vd. (2007) yaptığı araştırmada ergenlerin % 89'u teknoloji kullanımı konusunda ebeveynlerinden daha iyi olduğunu düşünürken, % 18'i ebeveynlerinin bu konuda üstünlüğünü kabul etmektedir. Willard (2007)'e göre ergenlerin riskli davranışlarını ortadan kaldırmak için internet kullanımları ebeveynler tarafından sınırlandırılmalıdır.

2.1.8. Kaygı

Kaygı, sözlük anlamı olarak üzüntü, endişe duyulan düşünce ve tasa olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu olarak da tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2013).

Çakır, Ada ve Kayatekin (2010) ise kaygıyı psikolojik, fizyolojik, davranışsal ve bilişsel belirtileri olan karmaşık bir deneyim ve olası tehlikelere karşı kişiyi uyaran biyolojik bir ikaz sistemi olarak tanımlanmaktadır. Deniz ve Üldaş (2008)'a göre kaygı kişide panik, telaş, gerginlik, umutsuzluk, korku, stres, utanç, baş edememe gibi duyguların yanı sıra, avuç içlerinin terlemesi,

mide sorunları, nefes almada zorlanma ve konsantrasyon bozukluğu gibi daha başka birçok fizyolojik semptomun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Spielberg kaygıyı, sürekli ve durumluk kaygı olarak iki başlık altında incelemiştir (Öner ve Lecompte, 1985). Sürekli kaygı, stres etkenlerine karşı kaygılı davranma eğilimi anlamına gelmektedir ve kısmen kalıtımla aktarılır. Durumluk kaygı ise bireyin içinde bulunduğu stresli durumda hissettiği subjektif korkudur. Bu tip kaygı, kişinin içinde bulunduğu durumu, tehlike yaratan biçimde, algılayıp yorumlamasından kaynaklanır (Civan vd. 2010; Köknel, 2001; Noyes ve Hoehn-Saric, 1998; Öner ve Lecompte, 1985).

Yapılan çalışmada kaygı kavramı ebeveyn kaygısı adıyla ailelerin çocuklarının internet kullanımlarıyla ilgili duydukları endişeler şeklinde ele alınmıştır. Teknoloji çağında çocukların internetle iç içe büyümeleri ve küçük yaşlarda internet kullanmayı öğreniyor olmaları nedeniyle ebeveynlerin internet güvenliği konusunda dikkatli olmaları gerektiği düşünülmektedir. Ancak bir Güvenlik yazılımı firması olan Trend Micro'nun 2009 yılında yaptığı araştırmaya göre birçok ebeveyn çocuklarının güvenliğini nasıl sağlayacağını bilmemektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 65'ten fazlası çocuklarının internette güvende olduğunu düşünmekte, % 60'tan fazlası ise internette çocuklarının karşısına çıkabilecek sanal tehditleri umursamamaktadır (Güvenli Web, 2009). Başka bir çalışmada ise Huang vd. (2009), ebeveynlerini ilgisiz olarak algılayan ergenlerin internet bağımlılık puanlarının yüksek olduğunu saptamış ve bunu ebeveynlerin çocuklarının internet ve bilgisayar başında ne kadar zaman geçirdiğini bilmemesi, geçirilen bu zamanı yeterince kontrol etmemesi olarak yorumlamaktadır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. İnternet Bağımlılığı İle İlgili Çalışmalar

İnternet bağımlılığı kavramı ilk olarak Young tarafından 1996 yılında ortaya atılmıştır. Yaptığı çalışmada katılımcıların % 80'i internet bağımlısı olarak belirlenmiştir.

Çetinkaya (2013), yaptığı çalışmada ilk öğretim öğrencilerinin internet bağımlılığını incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak İnternet Bağımlılık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği, Çocuklar İçin Öz-yeterlik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanmıştır. Ölçekler 2012-2013 öğretim yılı içerisinde İzmir ili Buca ilçesindeki 6, 7 ve 8. sınıflardan seçilen 476 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre örneklemin % 91'i semptom göstermeyen, % 8'i sınırlı semptom gösteren ve % 1'i ise internet bağımlısı olarak saptanmıştır.

Doğan (2013), yaptığı çalışmada 12-18 yaş arası ergenlerin internet bağımlılığı yaygınlığını araştırmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve resmi okullarda eğitim gören 6., 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. sınıfa devam eden, 12- 18 yaş grubundaki 546 öğrencilerden oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin 69'u internet bağımlısı, 210'u ise risk grubunda olarak belirlenmiştir.

Zorbaz (2013), lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının sosyal kaygı, akran ilişkileri ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amacıyla betimsel bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara'nın Çankaya, Etimesgut ve Mamak ilçelerinde bulunan üç lisede, 2012–2013 Öğretim Yılı Güz döneminde 9. 10. ve 11. sınıfta öğrenim 682 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından geliştirilen 'Problemli İnternet Kullanımı Ölçeği-Ergen', sosyal kaygı düzeylerini belirlemek için Aydın ve Tekinsav-Sütçü (2007)

tarafından geliştirilen ve araştırmacı tarafından lise öğrencilerine uyarlanan 'Ergenler İçin Sosyal Kaygı Ölçeği', akran ilişkilerini belirlemek için Kaner (2002) tarafından geliştirilen 'Akran İlişkileri Ölçeği' ve araştırmada diğer bağımsız değişkenleri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerin problemli internet kullanımı düzeyinin kadınlardan daha yüksek olarak belirlenmiştir. Araştırmacı elde ettiği bulgulara göre lise öğrencilerinin problemli internet kullanımlarını yordamada sosyal kaygı ve akran ilişkilerinin önemli değişkenler olduğunu saptamıştır.

Ayas ve Horzum (2013), yaptıkları çalışmada ilköğretim öğrencilerinin ailelerinin internet tutumunu belirlemek ve öğrencilerin aile internet tutumu ve internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Araştırmada genel tarama modelini kullanmışlardır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 öğretim yılı ikinci döneminde, Samsun ilinde bulunan üç ilköğretim okulunun ikinci kademesinde öğretim gören 407 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda aile tutumu, cinsiyet, sınıf düzeyi ve internet kullanım beceresinin öğrencilerin internet bağımlılığını etkilediğini saptamışlardır.

Numanoğlu ve Bayır (2012), bu çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin internetten yararlanma durumlarını sınıf düzeylerine göre belirlemeyi amaçlamışlardır. Betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu Ankara'da devlet ilköğretim okuluna devam eden 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma bulgularına göre 6 ve 7. sınıflar interneti ödev ve araştırma yapmak için kullanırken 8. sınıflar müzik dinlemek ve video izlemek için kullanmaktadır. Diğer bir bulguya göre ise 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin internet kullanımlarının aileleri tarafından denetlenme durumu 8. sınıflara göre daha fazla olarak saptanmıştır.

Bilge (2012), yaptığı çalışmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerini incelemiştir. Çalışma KKTC'de öğrenim gören 121 öğrenciye uygulanmıştır. Veri toplamak için öğrencilere Bilgisayara Yönelik Bağımlılık Eğilimi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu

uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre 5. sınıf öğrencilerinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi endişe verici düzeyde görülmemiştir. Ayrıca bağımlılık eğilimi cinsiyet ve bilgisayarın kendi odasında olup olmaması durumuna göre de değişiklik göstermemiştir.

Ayas (2012), yaptığı çalışmada lise öğrencilerinde internet ve bilgisayar oyunu bağımlılığı düzeyi ve utangaçlıkla ilişkisini araştırmıştır. Katılımcılar Giresun ilindeki 365 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada Ayas, Balta ve Horzum (2001) tarafından geliştirilen “Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda internet ve bilgisayar oyunu bağımlılığı arasında anlamlı ve yüksek korelasyonlu bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca utangaçlık ve internet bağımlılığı arasında da anlamlı bir ifade bulunmuştur.

Gökçearslan ve Günbatır (2012), yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerini ve bu düzeyin hangi değişkenlerle ilişkili olduğunu saptamayı amaçlamışlardır. Tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu Bursa ilinde 2010-2011 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören bir lisenin öğrencilerinden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin % 2,33’ü internet bağımlısı ve % 17,45’i risk grubunda olarak saptanmıştır. Ayrıca internet bağımlılığı cinsiyet ve sosyal ağırları kullanma süresine göre de farklılık göstermektedir.

Aslan ve Cansever (2012), yaptıkları çalışmada 13 yaş ergenlerinin boş zaman değerlendirme algılarını, aktivitelerini, bununla ilgili duygularını ve cinsiyet farklılığını incelemişlerdir. Araştırma İzmir ilindeki 3 ilköğretim okulu 7. öğrencilerinden oluşan 371 öğrenciyle yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin çoğu boş zamanı “bir şey yapılmayan, boş boş oturulan zaman” olarak nitelendirmişlerdir. Erkeklerin yarısı boş zamanını bilgisayarlarda, kızlar ise test çözerek geçirdiklerini belirtmişlerdir. Ergenler aynı zamanda boş zaman aktivitelerini gerçekleştirirken stres attıklarını, sakinleştiklerini ve rahatladıklarını belirtmiştir. Bu duyguları daha çok erkek öğrenciler ifade etmiştir.

Çoklar, Tercan ve Sakarya (2012), yaptıkları çalışmada ilköğretim öğrencilerinin internet kullanımı konusundaki profillerini belirlemeyi ve onların görüşleriyle ailelerin kullanım konusundaki aldıkları tedbirleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma Mersin ili Anamur ilçesindeki 463 ilköğretim öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler interneti en çok evde, ev içerisinde ise en çok kendi odalarında kullandıklarını belirtmişlerdir. Aile içerisinde en çok ilgilenenleri önce baba daha sonra anne olarak ifade etmişlerdir. Ailelerinin uyguladıkları tedbirleri kendi başına kullandırmama, sürekli denetim altına alma, aile koruma şifresi gibi ifade etmişlerdir.

Çelen, Çelik ve Seferoğlu (2011), çalışmada çocukların ve gençlerin internet ve bilgisayar teknolojilerini hangi amaçlarla, nasıl kullandıkları ve bu teknolojileri kullanırken karşılaşılabilecekleri riskli durumları araştırmışlardır. Araştırmada Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi Türkiye Bulguları incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda çocukları bekleyen çevrimiçi riskleri azaltmak için gerekli düzenlemeler ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması gerektiği düşünülmüştür. Çocukların ve gençlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili ve verimli şekilde kullanabilmelerini sağlamak için okulların donanımı yeterli hale getirilmeli ve çocuklara internet teknolojilerini kullanma becerileri kazandırılmalıdır. Çocukları risklerden korumak için ise koruma önlemleri alınmalıdır. Ayrıca seçmeli olan Bilişim Teknolojileri dersinin zorunlu hale getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayas, Çakır ve Horzum (2011), ergenlerin bilgisayar bağımlılık düzeyini ölçmek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya Gümüşhane ilinde yer alan 500 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda iki faktörlü ölçek oluşturulmuştur. Faktörlerden biri internet, ikincisi ise oyun bağımlılığı olarak isimlendirilmiştir. Ölçek bulgularına göre ise ergenlerde genel olarak internet ve oyun bağımlılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Döner (2011), bu araştırmada ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini belirleyerek farklı değişkenler

açısından incelenmiştir. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem Afyonkarahisar ilinde bulunan 624 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu ve İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerde internet bağımlısı bulunmamıştır. Ölçek sonuçlarına göre alınan puanlar, cinsiyet, internet kullanım süresi, günlük kullanım sıklığı ve kullanılan mekân değişkenlerine göre farklılık göstermektedir. Haftalık internet kullanım sıklığı internet bağımlılığını yordayan en önemli değişken olarak belirlenmiştir.

Şahin ve Korkmaz (2011), yaptıkları çalışmada Hahn ve Jerusalem (2001) tarafından tasarlanan ve orijinal adı “Skala zur Erfassung der Internetsucht” olan internet bağımlılığı ölçeğini Türkçeye uyarlamayı hedeflemişlerdir. Ölçeği Türkçeye uyarlamak için ilk olarak e-posta yoluyla izin almışlardır. Ölçek toplam 20 sorudan ve her faktörde dört soru olmak üzere beş faktörden oluşmaktadır. Ölçek farklı yaş ve meslek gruplarından oluşan 468 bireye uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda “İnternet Bağımlılık Ölçeği”nin Türkiye’de de bireylerin internete ilişkin bağımlılık düzeylerinin belirlenmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Gençer (2011), yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanım profillerini ve internet bağımlılık durumlarını tespit etmek, internet bağımlılığı ile demografik özellikler ve internet kullanım profilleri arasındaki ilişkileri incelemek ve internetin patolojik hale gelmesindeki etkenleri saptamayı amaçlamıştır. Çalışmada Isparta’da bulunan 5 lisenin 9.-12. Sınıflarında okuyan 1380 öğrenciye (606 erkek, 774 kız) 20 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin % 2,7’si internet bağımlısı, % 24,3’ü muhtemel internet bağımlısı olarak bulunmuştur. Sonuçlar cinsiyet yönünden incelendiğinde erkeklerin bağımlı olma ihtimali daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, internet bağımlılık düzeyleri üzerinde bir farklılık oluşturmamaktadır. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre okul türü internet bağımlılık düzeyi üzerinde etki göstermemektedir. Ayrıca kendini akademik açıdan zayıf gören öğrencilerin bağımlı olmalarının başarılı görenlere kıyasla daha fazla muhtemel olduğu

görülmüştür. Bağımlı olan 36 öğrencinin 16'sı interneti en çok eğlence ve 17'si en çok iletişim amacıyla kullanmaktadır. 2'si araştırma ve bilgilenme için 1'i ise ticari amaçlı kullanmaktadır.

Aydın (2011), yaptığı araştırmada liselerde öğrenim gören öğrencilerin, bilgisayar ve internet kullanımı alışkanlıklarının eğitim-öğretimdeki olumsuz etkilerini ele almış ve şu anki durumu araştırmıştır. Araştırmaya 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Beşiktaş ve Sarıyer ilçelerinden rastgele seçilmiş 6 farklı devlet lisesinin 9, 10, 11 ve 12. sınıflarında öğrenim gören, 15-18 yaşları arasındaki toplam 280 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 137'si kız, 143'ü erkektir.

Batıgün ve Kılıç (2011), bu çalışmada üniversite öğrencileri arasında internetin kullanım amacı ve internet bağımlılığının yaygınlık oranı konusunda bilgi elde etmek; internet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, psikolojik belirtiler ve sosyal destek arasındaki ilişkileri saptamayı amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini Ankara ve İstanbul illerindeki 672 kız ve 525 erkek olmak üzere 1198 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada İnternet Bağımlılık Ölçeği, Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrencilerin günde ortalama 1,53 saat internete bağlı kaldıkları, % 18,9'unun internet bağımlısı olarak tanımlanabileceği ve erkeklerin internet bağımlılığı puanlarının kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzeye göre de üst sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerde internet bağımlılığı puanı daha yüksek olarak saptanmıştır.

Üneri ve Tandır (2011), yaptıkları çalışmada liseye devam eden bir grup ergende internet bağımlılığı ile yaş, cinsiyet, anne-baba yaşı, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, evde internet erişiminin mevcudiyeti, ergenin internet başında geçirdiği süre, ergenin odasında bilgisayar bulunup bulunmaması, ergenin sigara kullanıp kullanmaması ve depresyon ölçek puanı gibi değişkenlerin internet bağımlılığı ölçek puanına etkisini incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya Ankara ilinde liseye devam eden 211 öğrenci katılmıştır. Çalışmada Sosyo-demografik Bilgi Formu, Beck Depresyon Ölçeği

ve İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyi daha yüksek olarak saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin depresyon düzeyi ve internete bağlı kaldıkları süre bağımlılığı etkileyen etmenler olarak belirlenmiştir.

Yeşilyurt ve Gül (2011), bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar ve bilgisayar kullanımına yönelik tutum ve görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma Erzurum ilindeki ortaöğretim kurumlarından uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiş 3 ortaöğretim kurumunda (2 Genel Lise, 1 Anadolu Öğretmen Lisesi) Biyoloji dersi almış 171 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde ettikleri bulgulara göre Genel Lise ve Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin yanıtlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Diğer bir sonuca göre ise öğrencilerin ödevleri dışında bilgisayar ve interneti oyun, müzik, chat ve video amaçlı kullandıkları görülmüştür.

Esen ve Gündoğdu (2010), yaptıkları çalışmada ergenlerde internet bağımlılığı, akran baskısı ve sosyal destek ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmada Young (1998) tarafından geliştirilen ve Bayraktar (2001) tarafından Türkçeye uyarlanan İnternet Bağımlılık Ölçeği, Kıran (2003) tarafından geliştirilen Akran Baskısı Ölçeği ile Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekler Mersin ilindeki çeşitli liselerin 9. ve 10. Sınıflarından seçilen 558 öğrenciye (290 kız, 268 erkek) uygulanmıştır. Araştırmacılar akran baskısı düzeyleri düştükçe ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin de düştüğünü saptamışlardır. Araştırma bulgularına göre aile ve öğretmen desteğinin artması da internet bağımlılık düzeylerini azaltmaktadır. Fakat internet bağımlılığı ve arkadaş desteği arasında bir ilişki tespit edememiştir.

Esen (2010), yaptığı araştırmada ergenlerde internet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesini hedeflemiştir. Araştırma betimsel yöntemli ilişkisel tarama modeli bir yordama çalışması niteliğindedir. İzmir ili Çeşme ilçesinde yapılan çalışmaya 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda öğrenim gören 700 öğrenci (333 kız, 367 erkek) katılmıştır. Araştırmada İnternet Bağımlılık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Yaşam

Doyumu Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmada internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenler olarak yalnızlık, algılanan sosyal destek, yaşam doyumu, romantik ilişki durumu, algılanan akademik başarı ve cinsiyet değişkenleri seçilmiştir. Yapılan çalışmaya göre ergenlerin % 3,28'inin internet bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca algılanan sosyal desteğin alt boyutları arasında yer alan aileden algılanan sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken; arkadaş ve özel kişiden algılanan sosyal destek, algılanan toplam sosyal destek ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yalnızlık ve internet bağımlılığı arasında düşük ancak pozitif bir ilişki saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre internet bağımlılığının en önemli yordayıcısı cinsiyet değişkenidir. Cinsiyet değişkeninden sonra aileden algılanan sosyal destek ve algılanan akademik başarı değişkenleri izlemektedir.

Çevik ve Çelikkaleli (2010), yaptıkları çalışmada ergenlerin arkadaş bağılılığı ve internet bağımlılıklarını cinsiyet, algılanan ebeveyn tutumları ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada Arkadaş Bağlılık Ölçeği, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışmaya yaşları 14-19 arasında değişen 437 ergen (250 kız, 187 erkek) katılmıştır. Yapılan araştırmaya göre arkadaş bağılılığı yüksek olan ergenlerin interneti daha fazla kullandığı ya da interneti fazla kullanan ergenlerin arkadaş bağılılığının yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca çalışma sonuçlarına göre erkek ergenlerin kız ergenlere göre internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre ebeveyn tutumları ve internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ebeveynlerinden yeterince ilgi görmediğini düşünen ergenler internette daha fazla zaman geçirmektedir. Anne-baba eğitim durumu da ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerini etkilemektedir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin internet bağımlılık düzeyi anne eğitim düzeyinden etkilenirken, baba eğitim düzeyinden etkilenmemektedir.

İnan (2010), yaptığı çalışmada ilköğretim II. kademe ve ortaöğretimdeki öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini farklı değişkenlere göre incelemiştir.

Araştırma Balıkesir ili Erdek ilçesi ilköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Örneklem toplam 524 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada Young (1996) tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıf düzeyi internet bağımlılık düzeylerine etki etmektedir. Erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeyinin kız öğrencilere göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Annelerinin eğitim düzeyi de öğrencilerin internet bağımlılık düzeyini etkilemiştir. Anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Öğrencilerin evde bilgisayarlarının olup olmaması ve internet bağımlılık düzeyi arasında da anlamlı bir farklılaşma gözlemlenmiştir. Fakat ilköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ile öğretim kademeleri, akademik başarı düzeyleri, algıladıkları sosyo ekonomik düzeyleri, babalarının eğitim düzeyleri ve bedensel özür veya hastalıkları açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ceyhan (2010), ergenlerin problemli internet kullanım düzeyleri ile cinsiyet, devam ettikleri okul türü, sınıf, başarı düzeyi, aileden ve arkadaşlardan algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve haftalık ortalama internet kullanım süresi arasındaki ilişkileri ortaya koyan bir çalışma yapmayı amaçlamıştır. Araştırmada Problemli İnternet Kullanım Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çalışma Eskişehir ilindeki 307 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya göre okul türü, sınıf düzeyi ve internet kullanım süresinin problemli internet kullanımında önemli faktörler olduğu ancak cinsiyet, başarı düzeyi ve sosyal destek düzeyinin önemli faktörler olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Meslek lisesinde öğrenim gören, birinci ve ikinci sınıfa devam eden ve interneti aşırı kullanan öğrencilerin problemli internet kullanıcısı oldukları saptanmıştır.

2.2.2. Kaygı İle İlgili Çalışmalar

Pereira vd. (2013), yaptıkları çalışmada çocukların kaygı düzeyi ile anne-baba kaygısı, sürekli anksiyete, aşırı koruyuculuk ve duygusal destek arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 905 çocuk

arasından seçilen 82 çocuk ve ebeveyni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları çocukların kaygı düzeyleri üzerinde ebeveynlerin ilginç bir etkisi olduğunu göstermektedir. Anne sürekli kaygısı ile baba aşırı koruyuculuğu ve kaygısı, çocukların kaygısı üzerinde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Cabı ve Yalçınalp (2013), öğretmen adaylarının mesleki kaygılarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirmişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Eğitim Fakültesinin çeşitli programlarında öğrenim 283 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Oluşturulan Mesleki Kaygı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için, kapsam geçerliği, yapı geçerliği, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu, Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ve iki yarı test korelasyonu analizler uygulanmıştır.

Coşkun ve Akkaş (2009), yaptıkları çalışmada engeli çocuğa sahip olan annelerin sürekli kaygıları ile sosyal destek algıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemini Kahramanmaraş Rehberlik Araştırma Merkezi'ne başvuran 150 anne oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, engelli çocuğa sahip olan annelerin sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ve sosyal destek düzeyiyle kaygı düzeyleri arasında ters bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Hong vd. (2012), yaptıkları çalışmada okullarda Bilişim Teknolojileri bulunmasının okul müdürlerini nasıl etkilediğini ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma 331 müdür ile gerçekleştirilmiş ve AMOS 19.0 programı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda teknoloji kaygısı ile BT kullanılarak algılanan kolaylığın ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca örtük öğrenme yeteneği ile algılanan BT kullanışlılığı arasında olumlu korelasyon bulunmuştur.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada KKTC’de bulunan Orta Öğretim düzeyindeki öğrencilerin algılarına göre ebeveynlerin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve bu konudaki kaygı düzeylerini belirlemek için, bu amaca uygun bir model olan genel tarama modeli kullanılmıştır.

Büyüköztürk (2002)’e göre, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar tarama (survey) araştırması olarak adlandırılmaktadır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Genel Orta Öğretim Dairesi’ne bağlı 15 ortaokulun 6., 7. ve 8. sınıflarında öğrenim gören 6153 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden seçilen 740 öğrenci oluşturmaktadır. Ancak ölçeğin hatalı ya da eksik doldurulması gibi nedenlerle 12 ölçek elenerek 728 ölçek araştırmaya dahil edilmiştir.

Örneklem belirlenirken basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk (2002)’e göre, her bir örneklem seçimine eşit seçilme olasılığı vererek (seçilen birim yerine konularak ya da konulmadan) seçilen birimlerin örnekleme alındığı basit seçkisiz örnekleme olarak adlandırılmaktadır.

KKTC Milli Eğitim Bakanlığı Genel Orta Öğretim Dairesi’ne bağlı 15 ortaokulda öğrenim gören öğrenci sayılarına yönelik verilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Genelinde Bulunan Ortaokullarda Öğrenim Gören Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Okul Adı	Öğrenci Sayısı
Atleks Sanverler Ortaokulu	481
Bayraktar Ortaokulu	520
Bayraktar Türk Maarif Koleji	499
Demokrasi Ortaokulu	230
Şehit Hüseyin Ruso Ortaokulu	709
Türk Maarif Koleji	391
Şehit Zeka Çorba Ortaokulu	101
Şehit Turgut Ortaokulu	655
Canbulat Özgürlük Ortaokulu	655
Çanakkale Ortaokulu	727
Esentepe Ortaokulu	72
Oğuz Veli Ortaokulu	676
Dipkarpaz Recep Tayyip Erdoğan Ortaokulu	93
Mehmetçik Ortaokulu	194
Güzelyurt Türk Maarif Koleji	150

3.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması

Araştırmada, verileri toplamak amacıyla, nitel ve nicel yöntemlerden yararlanılırken, araştırmacı tarafından hazırlanan, üç bölümlü 40 maddelik anket oluşturulmuştur (Ek.2). Anketin I.bölümünde 10 maddeden oluşan Kişisel ve İnternet Kullanımına İlişkin Bilgiler Formu, II. bölümünde öğrencilerin internet kullanımı ve ebeveynlerin tutumunu belirlemeye yönelik İnternet Bağımlılığı anketi, III. bölümünde ise öğrenci ebeveynlerinin kaygı düzeylerini belirlemeye yönelik Ebeveyn Kaygıları anketi yer almaktadır. I. bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, bilgisayara sahip olma durumu, internet kullandıkları ortam ve ortalama internet kullanma süresi, interneti kullanma amaçları ve en çok kullandıkları siteler, anne-baba internet kullanma durumu ve aile maddi düzeyi sorularından oluşmaktadır. II. ve III. bölümde “her zaman”, “genellikle”, “ara sıra”, “nadiren” ve “hiçbir

zaman” görüş maddelerinden oluşan beşli Likert Ölçeği’nden yararlanılmıştır. Analizinde ise frekans (F) ve yüzdelik (%) kullanılmıştır. Anketin kapsam ve görünüş geçerliliği için 2 Yrd. Doç. Dr. ve 1 Dr. öğretim üyesinin görüşleri alınmış ve daha sonra anket için 30 kişilik öntest yapılmıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda, öğrencilerin görüşlerine yönelik hesaplamalar ile madde havuzu oluşturulurken, anket maddeleri, kapsam ve görünüş geçerliliği ile öntest sonucunda, “İnternet Bağımlılığı” (15 madde ve $\alpha = 0.81$), “Ebeveyn Kaygıları” (15 madde ve $\alpha = 0.82$) başlıkları altında toplam 30 soruya anketimizin ikinci ve üçüncü bölümlerinde yer verilmiştir. Anket maddelerinin oluşturulmasında uzman görüşleri alınarak, veri toplama aracı geliştirilmiş, ayrıca geçerlik ve güvenirlik konusunda uzman kişiler tarafından dayanak sağlanmıştır. (Cronbach Alpha değeri $\alpha = 0.81$).

Büyüköztürk (2002), güvenirlik katsayısının $\alpha = 0.70$ ve daha yüksek olmasını, test puanlarının güvenirliği açısından yeterli görmektedir.

Verilerin çözümlenmesinde, SPSS 20.0 programından yararlanılıp, istatistiksel işlemlerde aritmetik ortalama ($\bar{X}$), yüzde (%), frekans (f), iki ilişkisiz örneklem ortalamaları arasındaki farkına manidar olup olmadığını anlamak nedeniyle ilişkisiz örneklem için “t-testi” uygulanmıştır. İki den fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın, sıfırdan anlamlı bir şekilde olup olmadığını test etmek üzere, tek yönlü varyans analizi (ANOVA); çapraz tablo ile uygulama hipotezlerinin test edilmesinde hipotez testlerinden ki-kare (χ^2) analizi yapılmıştır. İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla da Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Ölçek maddelerinin iç tutarlılığı için Cronbach Alpha (α) katsayısı kullanılmıştır. Grupların birbirleriyle olan maddelerin anlamlılığında (p), 0.05 düzeyi esas alınmıştır (p>0.05: anlamsız, p<0.05: anlamlı). Tablo 1’de ise anket sonuçlarının yorumlarında kullanılan puan sınırları verilmiştir.

Tablo 2.*Anket Sonuçlarının Yorumlarında Kullanılan Puan Sınırları*

Ağırlık	Puan Sınırı	Seçenek
1	1.00 – 1.80	Hiçbir Zaman
2	1.81 – 2.60	Nadiren
3	2.61 – 3.40	Ara Sıra
4	3.41 – 4.20	Genellikle
5	4.21 – 5.00	Her Zaman

3.4. Veri Toplama Aracının Yapı Geçerliliğinin İncelenmesi

Veri toplama aracının geliştirilmesi amacıyla ilk aşamada ilgili yazılı kaynaklar taranmıştır. Kaynaklardan elde edilen bilgilerden yararlanarak 30 maddelik beşli Likert tipi bir ölçek hazırlanmıştır. Daha sonra, taslak ölçek içerik geçerliği açısından Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde görev yapan 3 öğretim üyesinin görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Büyüköztürk (2002), ölçeklerin kapsam geçerliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan birinin uzman görüşüne başvurmak olduğunu belirtmektedir. Uzmanların inceleyip değerlendirdikleri ölçekte, gelen görüş ve eleştiriler doğrultusunda gereken düzeltmeler yapılarak ölçek ön analiz için uygun hale getirilmiştir. Ön analiz için son şekli verildikten sonra ölçek, geçerlik ve güvenirlik analizleri için 30 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO katsayısının 0.60'dan yüksek olması ve Bartlett testinin de anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002). Ölçeğin faktör yapılarını belirlemek amacıyla, maddelere ayrı ayrı faktör analizi yapılarak faktör yükleri belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin belirlenmesinde Varimax rotation analizi sonucu faktör yükünün en az .30 ve tek faktör altında yer alması ölçütü esas alınmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için, Kaiser normalleştirilmesine göre özdeğeri (eigenvalue) 1.00'in üzerinde olan faktörler ölçüt alınmıştır (Pallant, 2003).

3.4.1. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için ilk olarak Kaiser-Meyer-Oklın (KMO) ve Bartlett testi analizleri yapılmış ve KMO=0.848; Bartlett testi değeri ise $X^2=2639.283$; $sd=105$ ($p=0.000$) olarak belirlenmiştir. Büyüköztürk (2002)'e göre KMO değerinin .70'den büyük olması nedeniyle bu ölçek maddeleri üzerinde faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Faktör analizinde kullanılan Temel Bileşenler analizi ve buna paralel olarak yapılan Varimax Dik Döndürme tekniği sonucunda, faktör yükleri 0.30'un altında olan maddeler ile iki ayrı faktördeki yükleri arasında en az 0.100 fark olmayan, yani yükü iki faktöre de dağılan maddelerin çıkarılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002).

Bu çerçevede ilk aşamada, ölçeğin tek boyutlu olup olmadığını belirlemek üzere temel bileşenler analizi yapılmıştır. Büyüköztürk (2002)'e göre temel bileşenler analizi, faktörleştirme tekniği olarak çok sık kullanılan bir tekniktir. Ölçeğin birbirinden ilişkisiz faktörlere ayrışıp ayrışmadığını görmek için de Varimax dik döndürme tekniği uygulanmış ve faktör yükleri incelenmiştir. Buna göre ilk olarak madde yükü 0.30'un altında olan 13. madde ölçekten çıkarılıp tekrar maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. Aynı şekilde madde yükü 0.30'un altında olduğu belirlenen 6. madde de ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan maddeler üzerinde faktör analizi uygulanmıştır.

Yapılan bu işlemler sonucunda ölçekte kalan toplam 13 maddenin, iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Son hali ile 13 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0.837; Bartlett testi değerlerinin $X^2=2398.021$; $sd=78$; $p<0.000$ olduğu belirlenmiştir. Ölçekte kalan 13 maddenin Varimax dik döndürme tekniği sonrasında rotasyona tabi tutulmuş haliyle yüklerinin 0.574 ile 0.752 arasında olduğu görülmüştür. Ölçek kapsamına alınan maddelerin ve faktörlerin toplam varyansın % 45.722'sini açıkladığı belirlenmiştir. Büyüköztürk (2002)'e göre faktör yüklerinin 0.30'un altında olmaması ve davranış bilimleri açısından açıklanan varyans miktarının % 40 olması yeterli görülmektedir. Ayrıca faktör analizi yapılan ve iki faktörde toplandığı görülen 13 maddenin içerikleri incelenerek faktör adları verilmiştir. Buna göre "öğrenci internet kullanımı" adı verilen faktör altında 8 madde; "ebeveyn kuralları" adı verilen faktör altında ise 5 madde toplandığı belirlenmiştir.

Yapılan işlemler sonucu ölçekte kalan toplam 13 maddenin faktörlere göre madde yükleri ile faktörlerin özdeğerleri ve varyansı açıklama miktarlarına ilişkin bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Göre Yapılan Faktör Analizine Ait Sonuçları

	Maddeler	Faktör 1	Faktör 2
Öğrenci internet kullanımı	m10 Ailem internette fazla zaman harcadığımı düşünüyor.	.712	
	m9 Ailem internete derslerimden daha çok zaman ayırdığımı düşünüyor.	.683	
	m1 İnternette planladığımdan daha fazla süre kalıyorum.	.675	
	m5 Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü uykusuz kalıyorum.	.667	
	m2 Arkadaşlarımla vakit geçirmek yerine internete bağlanmayı tercih ediyorum.	.626	
	m8 İnternet kullanımım ile ilgili ailemle sorun yaşıyorum.	.598	
	m3 Okuldaki ders notlarım ve ödevlerim internette kalma süremden olumsuz etkileniyor.	.596	
	m4 Facebook, Twitter vb. sosyal ağlarda tanımadığım kişilerle arkadaş oluyorum.	.574	
	m7 Ailem internet kullanımım ile ilgili kurallar koyuyor.		.752
Ebeveyn kuralları	m11 Ailem internette geçirdiğim zamana sınır koyuyor.		.748
	m12 İnternete bağlıyken ailem onlarla vakit geçirmem konusunda beni uyarıyor.		.630
	m14 Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararsam ailem tepki gösteriyor.		.595
	m15 Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüştüğüm		.591

zaman ailem tepki gösteriyor.			
	Özdeğer	3.421	2.523
	Açıklanan varyans	26.314	19.408

Tablo 3’de görüldüğü gibi ölçeğin “öğrenci internet kullanımı” faktörü 8 maddeyi içermektedir ve faktör yükleri 0.574 ile 0.712 arasında değişmektedir. Bu faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 3.421; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise % 26.314’dür. “Ebeveyn kuralları” faktörü ise 5 maddeyi içermektedir. Maddelerin faktör yükleri 0.591 ile 0.752 arasında değişmektedir. Faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 2.523; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise % 19.408 olarak belirlenmiştir.

3.4.2. Ebeveyn Kaygıları

Ebeveyn kaygıları ölçeğinin yapı geçerliğini test etmek için ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi analizleri yapılmış ve KMO=0.881; Bartlett testi değeri ise $X^2=2764.029$; $sd=105$ ($p=0.000$) olarak belirlenmiştir. KMO değerinin .70’den büyük olması nedeniyle faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İlk aşamada ölçeğin tek boyutlu olup olmadığını belirlemek üzere temel bileşenler analizi yapılmıştır. Ölçeğin birbirinden ilişkisiz faktörlere ayrışıp ayrışmadığını görmek için ise Varimax dik döndürme tekniği uygulanmış ve faktör yükleri incelenmiştir. Buna göre faktör yükleri 0.30’un altında olan 8., 13. ve 15. maddeler ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan maddeler üzerinde faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan işlemler sonucunda ölçekte kalan toplam 12 maddenin, iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Son hali ile 12 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0.868; Bartlett testi değerinin $X^2=2365.889$; $sd=66$; $p<0.000$ olduğu belirlenmiştir. Ölçekte kalan 12 maddenin Varimax dik döndürme tekniği sonrasında rotasyona tabi tutulmuş haliyle yüklerinin 0.487 ile 0.794 arasında olduğu görülmüştür. Ölçek kapsamına alınan maddelerin ve faktörlerin toplam varyansın % 48.679’unu açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca faktör analizi yapılan ve iki faktörde toplandığı görülen 12 maddenin içerikleri incelenerek faktör adları verilmiştir. Buna göre “ebeveyn kontrolü” adı verilen

faktörde 6 madde, “ebeveyn tepkileri” adı verilen faktörde 6 madde toplandığı belirlenmiştir.

Yapılan işlemler sonucunda ölçekte kalan toplam 12 maddenin faktörlere göre madde yükleri ile faktörlerin özdeğerleri ve varyansı açıklama miktarlarına ilişkin bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4.

Ebeveyn Kaygıları Ölçeği Maddelerinin Faktörlere Göre Yapılan Faktör Analizine Ait Sonuçları

	Maddeler	Faktör 1	Faktör 2
Ebeveyn kontrolü	k6 Ailem internette karşıma çıkabilecek zararlı şeylere karşı beni uyarıyor.	.794	
	k7 İnternette tanımadığım kişilerle konuşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor.	.751	
	k5 Ailem interneti doğru kullanabilmem için beni bilgilendiriyor.	.721	
	k3 Ailem internette kullandığım siteleri bilmek istiyor.	.543	
	k4 Ailem internette yaptıklarımı kontrol ediyor.	.542	
	k14 Ailem yaşadığım sorunları internetteki arkadaşlarım yerine kendileriyle paylaşmamı istiyor.	.538	
Ebeveyn tepkileri	k10 Ailem internette oynadığım oyunlarla ilgili kurallar koyuyor.		.687
	k12 İnternette bir sorun yaşamam durumunda ailem aşırı tepki gösteriyor.		.686
	k9 Ailem zaman zaman internet kullanmamı yasaklıyor.		.675
	k11 Ailem internette yaptıklarımla ilgili benimle konuşmak istiyor.		.594
	k2 Ailem internete bağlanmak yerine arkadaşlarımla dışarıda zaman geçirmem gerektiği konusunda beni uyarıyor.		.527
	k1 İnternette yaptıklarımı ailemden gizliyorum.		.487

Özdeğer	3.070	2.771
Açıklanan varyans	25.584	23.095

Tablo 4’de görüldüğü gibi ölçeğin “ebeveyn kontrolü” faktörü 6 maddeyi içermektedir ve faktör yükleri 0.538 ile 0.794 arasında değişmektedir. Bu faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 3.070; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise % 25.584’dür. “Ebeveyn tepkileri” faktörü de 6 maddeyi içermektedir. Maddelerin faktör yükleri 0.487 ile 0.687 arasında değişmektedir. Faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 2.771; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise % 23.095 olarak belirlenmiştir.

3.5. Uygulama

Araştırmada kullanılan ve iki bölümden oluşan veri toplama aracı olan anket (Ek.2), KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı’na bağlı, 2013-2014 öğretim yılının güz dönemindeki Ekim-Kasım aylarında, Genel Orta Öğretim Dairesine bağlı ortaokul düzeyinde olan toplam 740 öğrenciye uygulanmıştır. Toplanan anketler incelendikten sonra cevap verilmeyen ya da uygun şekilde cevap verilmeyen anketler çıkartılarak toplam 728 anket çalışma kapsamına alınmıştır.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Genel Orta Öğretim Dairesinden gerekli izin (Ek.1) alındıktan sonra, bu dairelere bağlı okul müdürleri ile irtibat kurularak, daha sonra tamamlandıklarında toplanmak üzere ve her uygulama öncesinde veri toplama aracı ile ilgili bilgiler verilerek, samimi yanıtlarının önemi hatırlatılıp, anketler dağıtılmıştır.

Ayrıca, anket sonunca öğrencilerden, internet kullanımlarıyla ilgili ebeveynlerinin farklı tutum ve görüşleri varsa paylaşımları rica edilmiş ve Ek.3’de paylaşılmıştır.

3.6. Süre ve Olanaklar

Bu çalışmaya Kasım 2013’de araştırmanın verilerinin toplanmasında kullanılacak olan ve II bölümden oluşan anketin hazırlanmasıyla başlanarak, bu sürede yapılan işler Tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5.

Çalışma Süresi

Yapılan Çalışmalar	Süre
Literatür taraması	Sürekli
Araştırma önerisinin hazırlanması	Üç ay
Veri toplama araçlarının hazırlanması	Üç ay
Uygulama	Altı hafta
Araştırma raporunun hazırlanması	Dört ay
Araştırma raporunun okutulup düzeltilmesi	Üç hafta

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde genel ve alt amaçlar göz önünde bulundurularak elde edilen veriler ile, frekans (F), yüzdelik (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS), içerik analizi, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon analizi işlemleri kullanılarak oluşturulan tablolara ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Örneklemi Oluşturan Ortaöğretim Öğrencilerinin Demografik Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzdeleri

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan öğrencilerin demografik bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	F	%
Kız	327	44.9
Erkek	401	55.1
Toplam	728	100.0

Tablo 6'da görüldüğü gibi, çalışmaya katılan toplam 728 ortaöğretim öğrencisinin % 44.9'u kız, % 55.1'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 7.

Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

Sınıf Düzeyi	F	%
6.Sınıf	264	36.3
7.Sınıf	264	36.3
8.Sınıf	200	27.5

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında, 728 öğrencinin 264'nün (% 36.3) 6. sınıf, 264'ünün (% 36.3) 7. sınıf ve 200'ünün (% 27.5) 8. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Bilgisayara Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımları

	F	%
Evet	663	91.1
Hayır	65	8.9

Tablo 8'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğrencilerin % 91.1'i (663 kişi) evlerinde bilgisayara sahipken, % 8.9'u (65 kişi) bilgisayara sahiptir.

Tablo 9.

Öğrencilerin İnterneti Kullandıkları Ortamlara Göre Dağılımları

	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
Ev	588	80.8	140	19.2
İnternet Kafe	131	18.0	597	82.0
Okul	48	6.6	680	93.4
Cep Telefonu/Tablet	378	51.9	350	48.1

Araştırmaya katılan öğrencilerin internete bağlandıkları ortama göre dağılımlarına bakıldığında, en çok bağlanılan ortam "ev", en az bağlanılan ortam ise "okul" olarak belirlenmiştir. Tablo 9'a göre 728 öğrenci içerisinde 588 kişi (% 80.8) internete evden, 378 kişi (% 51.9) cep telefonundan/tabletten, 131 kişi (% 18.0) internet kafeden ve 48 kişi (% 6.6) okuldan bağlanmaktadır.

Çetinkaya (2013), yaptığı benzer bir çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu olan % 75'inin internete evlerinden bağlandığını, % 13'ünün internet kafeden, % 3'ünün okuldan ve % 9'unun telefon, komşu, akraba gibi diğer ortamlardan bağlandıklarını saptamıştır.

Tablo 10.*Öğrencilerin İnternete Bağlanma Sıklıklarına Göre Dağılımları*

	F	%
Hergün	330	45.3
Haftada 1 gün	101	13.9
Haftada 2-3 gün	214	29.3
Haftada 4-6 gün	83	11.4

Tablo 10'a göre 728 ortaöğretim öğrencisinin % 45.3'ü (330 kişi) hergün, % 29.3'ü (214 kişi) haftada 2-3 gün, % 13.9'u (101 kişi) haftada 1 gün, % 11.4'ü (83 kişi) ise haftada 4-6 gün internet kullanmaktadır.

Tablo 11.*Öğrencilerin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Dağılımları*

	F	%
0-1 Saat	219	30.1
1-2 Saat	321	44.1
3 Saat ve üzeri	188	25.8

Yapılan araştırmaya göre 728 ortaöğretim öğrencisinin % 30.1'i (219 kişi) interneti haftada 0-1 saat arası, % 44.1'i (321 kişi) interneti 1-2 saat arası, % 25.8'i (188 kişi) interneti 3 saat ve üzeri kullanmaktadır.

Çetinkaya(2013), 476 ilköğretim öğrencisinin internet bağımlılık düzeyini belirlemeye yönelik yaptığı benzer bir çalışmasında öğrencilerin % 20'sinin günde bir saatten az, % 53'ünün 1-2 saat arası, % 17'sinin 3-4 saat arası ve % 10'unun günde 5 saatten fazla internet kullandığını saptamıştır.

Tablo 12.*Öğrencilerin İnterneti Kullanma Amaçlarına Göre Dağılımları*

	F	%
Ödev yapma	506	69.5
Araştırma yapma	445	61.1
Müzik dinleme	435	59.8
Oyun oynama	403	55.4
Film izleme	327	44.9
Sosyal ağlar (facebook, twitter)	543	74.6
Sohbet	189	26.0

Tablo 12'ye göre interneti ödev yapmak için 506 öğrenci (% 69.5), araştırma yapmak için 445 öğrenci (% 61.1), müzik dinlemek için 435 öğrenci (% 59.8), oyun oynamak için 403 öğrenci (% 55.4), film izlemek için 327 öğrenci (% 44.9), sosyal ağlar (facebook, twitter) için 543 öğrenci (% 74.6) ve sohbet için 189 öğrenci (% 26.0) kullanmaktadır.

Beyatlı (2012) yaptığı çalışmada benzer benzer sonuçlara ulaşmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin % 76.6'sını oluşturan büyük çoğunluğu interneti sosyal ağlara bağlanmak için kullanmaktadır. İnterneti kullanma amaçlarının diğerleri ise ödev yapmak, müzik dinlemek, sohbet etmek, film izlemek, oyun oynamak, araştırma yapmak, haberleri takip etmek ve cinsel içerikli siteleri kullanmak şeklinde belirlenmiştir.

Tablo 13.*Öğrencilerin İnternette En Çok Kullandıkları Sitelere Göre Dağılımları*

	F	%
Eğitim içerikli	258	35.4
Müzik içerikli	427	58.7
Film içerikli	296	40.7
Oyun içerikli	364	50.0
Bilim ve teknoloji içerikli	165	22.6
Cinsel içerikli	57	7.9
Haber içerikli	82	11.3
Sosyal ağlar (facebook, twitter)	578	79.4
Eğlence içerikli	214	29.4

Öğrencilerin en çok kullandıkları sitelerin dağılımlarına göre, 258 öğrenci (% 35.4) eğitim içerikli, 427 öğrenci (% 58.7) müzik içerikli, 296 öğrenci (% 40.7) film içerikli, 364 öğrenci (% 50.0) oyun içerikli, 165 öğrenci (% 22.6) bilim ve teknoloji içerikli, 57 öğrenci (% 7.9) cinsel içerikli, 82 öğrenci (% 11.3) haber içerikli, 214 öğrenci (% 29.4) eğlence içerikli siteleri ve 578 öğrenci (% 79.4) sosyal ağları kullanmaktadır. Ulaşılan sonuçlara göre öğrenciler internette en çok sosyal ağları kullanmaktadır. Öğrencilerin en az kullandığı siteler ise cinsel içerikli siteler olarak belirlenmiştir.

Döner (2011) ise yaptığı çalışmasında öğrencilerin en çok kullandıkları siteleri oyun içerikli siteler olarak belirlemiştir.

Tablo 14.*Öğrencilerin Ebeveynlerinin İnternet Kullanımlarına Göre Dağılımı*

	F	%
Kullananlar	505	69.3
Kullanmayanlar	223	30.6

Araştırmaya göre 728 ortaöğretim öğrencisinin % 69.2'si (504 kişi) ebeveynlerinin internet kullandığı, % 30.6'sı (223 kişi) ise ebeveynlerinin internet kullanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 15.

Öğrencilerin Aile Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

	F	%
Dar gelirli	46	6.3
Orta gelirli	410	56.3
İyi gelirli	272	37.4

Tablo 15'e göre ortaöğretim öğrencilerinden, 45 öğrenci dar gelirli (% 6.2), 272 öğrenci iyi gelirli (% 37.4), 410 öğrenci ise orta gelirli (% 56.3) olduğunu belirtmektedir.

4.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinden Algıladıkları İnternet Bağımlılığını Belirlemeye Yönelik Anket Maddeleri İle İlgili Bölüm

Aşağıda yer alan Tablo; 16 ve 18'de ortaöğretim öğrencilerinin maddelere vermiş oldukları her zaman, genellikle, ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman yanıtlarıyla, frekans (f), yüzdelik (%), aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (SS) verilerine ait tablolar verilmektedir.

Tablo 16.*İnternet Bağımlılığı*

MADDELER	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
1.İnternette planladığımdan daha fazla süre kalıyorum.	97	13.3	105	14.4	319	43.8	122	16.8	85	11.7	3.00	1.14
2.Arkadaşlarımla vakit geçirmek yerine internete bağlanmayı tercih ediyorum.	29	4.0	57	7.8	122	16.8	160	22.0	360	49.5	1.94	1.15
3.Okuldaki ders notlarım ve ödevlerim internette kalma süremden olumsuz etkileniyor.	50	6.9	58	8.0	96	13.2	133	18.3	389	53.4	1.96	1.26
4.Facebook, Twitter vb. Sosyal ağlarda tanımadığım kişilerle arkadaş oluyorum.	63	8.7	45	6.2	70	9.6	75	10.3	474	65.1	1.82	1.32
5.Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü uykusuz kalıyorum.	34	4.7	34	4.7	70	9.6	120	16.5	469	64.4	1.68	1.11
6.İnternetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olduğunu	121	16.6	91	12.5	154	21.2	137	18.8	221	30.4	2.66	1.44

düşünüyorum.

7.Ailem internet kullanımım ile ilgili kurallar koyuyor.	172	23.6	107	14.7	139	19.1	113	15.5	196	26.9	2.92	1.52
8.İnternet kullanımım ile ilgili ailemle sorun yaşıyorum.	23	3.2	33	4.5	78	10.7	112	15.4	481	66.1	1.63	1.04
9.Ailem internete derslerimden daha çok zaman ayırdığımı düşünüyor.	99	13.6	83	11.4	88	12.1	120	16.5	336	46.2	2.29	1.47
10.Ailem internette fazla zaman harcadığımı düşünüyor.	89	12.2	79	10.9	121	16.6	141	19.4	298	40.9	2.34	1.41
11.Ailem internette geçirdiğim zamana sınır koyuyor.	134	18.4	97	13.3	119	16.3	141	19.4	237	32.6	2.65	1.50
12.İnternete bağlıyken ailem onlarla vakit geçirmem konusunda beni uyarıyor.	98	13.5	82	11.3	147	20.2	119	16.3	282	38.7	2.44	1.43
13.Ailem internet kullandığım zaman daha mutlu olduğumu düşünüyor.	78	10.7	69	9.5	99	13.6	117	16.1	365	50.1	2.14	1.40
14.Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararsam ailem tepki gösteriyor.	78	10.7	50	6.9	61	8.4	102	14.0	437	60.0	1.94	1.38
15.Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüştüğüm zaman ailem tepki gösteriyor.	74	10.2	62	8.5	91	12.5	82	11.3	418	57.4	2.03	1.43

“İnternette planladığımdan daha fazla süre kalıyorum” maddesine öğrencilerin % 11.7’si hiçbir zaman, % 13.3’ü her zaman, % 14.4’ü genellikle, % 16.8’i nadiren ve çoğunluğu oluşturan % 43.8’i ara sıra şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.00-1.14) öğrenciler internette planladıklarından daha fazla süre kaldıkları durumuna ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“Arkadaşlarımla vakit geçirmek yerine internete bağlanmayı tercih ediyorum” maddesine öğrencilerin % 4.0’ü her zaman, % 7.8’i genellikle, % 16.8’i ara sıra, % 22.0’si nadiren ve % 49.5’i hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.94-1.15) öğrencilerin arkadaşlarıyla buluşmak yerine internette vakit geçirdikleri düşüncesi nadiren düzeyindedir.

“Okuldaki ders notlarım ve ödevlerim internette kalma süremden olumsuz etkileniyor” maddesine öğrencilerin % 6.9’u her zaman, % 8.0’i genellikle, % 13.2’si ara sıra, % 18.3’ü nadiren ve % 53.4’ü hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.96-1.26) öğrencilerin okuldaki ders notlarının ve ödevlerinin internetten kullanımlarından dolayı olumsuz etkilendiği düşüncesi nadiren düzeyindedir.

“Facebook, Twitter vb. sosyal ağlarda tanımadığım kişilerle arkadaş oluyorum” maddesine öğrencilerin % 6.2’si genellikle, % 8.7’si her zaman, % 9.6’sı ara sıra, % 10.3’ü nadiren ve % 65.1’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.82-1.32) öğrencilerin Facebook, Twitter gibi sosyal ağlarda tanımadığı kişilerle arkadaş olma durumu nadiren düzeyindedir.

“Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü uykusuz kalıyorum” maddesine öğrencilerin % 4.7’si her zaman , % 4.7’si genellikle, % 9.6’sı ara sıra, % 16.5’i nadiren ve % 64.4’ü ise hiçbir zaman olarak cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.68-1.11)

öğrencilerin aşırı internet kullanımından ötürü uykusuz kaldıkları durumu hiçbir zaman düzeyindedir.

“İnternetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olduğunu düşünüyorum” maddesine öğrencilerin % 12.5’i genellikle, % 16.6’sı her zaman, % 18.8’i nadiren, % 21.2’si ara sıra ve % 30.4’ü ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.66-1.44) öğrenciler internetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olduğu düşüncesine ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem internet kullanımım ile ilgili kurallar koyuyor” maddesine öğrencilerin % 14.7’si genellikle, % 15.5’i nadiren, % 19.1’i ara sıra, % 23.6’sı her zaman ve % 26.9’u ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.92-1.52) öğrenciler ailelerinin internet kullanımlarına kural koyduğu düşüncesine ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“İnternet kullanımım ile ilgili ailemle sorun yaşıyorum” maddesine öğrencilerin % 3.2’si her zaman, % 4.5’i genellikle, % 10.7’si ara sıra, % 15.4’ü nadiren ve % 66.1’i hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.63-1.04) öğrencilerin internet kullanımlarıyla ilgili aileleriyle sorun yaşadıkları düşüncesi hiçbir zaman düzeyindedir.

“Ailem internete derslerimden daha çok zaman ayırdığımı düşünüyor” maddesine öğrencilerin % 11.4’ü genellikle, % 12.1’i ara sıra, % 13.6’sı her zaman, % 16.5’i nadiren ve % 46.2’si hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.29-1.47) öğrencilerin bu maddeye katılımı ara sıra düzeyindedir.

“Ailem internette fazla zaman harcadığımı düşünüyor” maddesine öğrencilerin % 10.9’u genellikle, % 12.2’si her zaman, % 16.6’sı ara sıra, % 19.4’ü nadiren ve % 40.9’u hiçbir zaman olarak cevaplamıştır. Aritmetik

ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.34-1.41) öğrenciler bu maddeye nadiren düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem internette geçirdiğim zamana sınır koyuyor” maddesine öğrencilerin % 13.3’ü genellikle, % 16.3’ü ara sıra, % 18.4’ü her zaman, % 19.4’ü nadiren ve % 32.6’sı ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.65-1.50) öğrenciler ailelerinin internette geçirdikleri zamana sınır koydukları görüşüne ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“İnternete bağlıyken ailem onlarla vakit geçirmem konusunda beni uyarıyor” maddesine öğrencilerin % 11.3’ü genellikle, % 13.5’i her zaman, % 16.3’ü nadiren, % 20.2’si ara sıra ve % 38.7’si hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.44-1.43) öğrencilerin bu maddeye katılımı nadiren düzeyindedir.

“Ailem internet kullandığım zaman daha mutlu olduğumu düşünüyorum” maddesine öğrencilerin % 9.5’i genellikle, % 10.7’si her zaman, % 13.6’sı ara sıra, % 16.1’i nadiren ve % 50.1’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.14-1.40) öğrenciler bu maddeye nadiren düzeyinde katılmaktadır.

“Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararsam ailem tepki gösteriyor” maddesine öğrencilerin % 6.9’u genellikle, % 8.4’ü ara sıra, % 10.7’si her zaman, % 14.0’ü nadiren ve % 60.0’i hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.94-1.38) öğrencilerin bu maddeye katılımı nadiren düzeyindedir.

“Gerçek yaşamdaki arkadaşarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüştüğüm zaman ailem tepki gösteriyor” maddesine öğrencilerin % 8.5’i genellikle, % 10.2’si her zaman, % 11.3’ü nadiren, % 12.5’i ara sıra ve % 57.4’ü hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.03-1.43) öğrencilerin bu maddeye katılımı nadiren düzeyindedir.

Tablo 17.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları

	Öğrenci internet kullanımı		Ebeveyn kuralları	
	r	p	r	p
Öğrenci internet kullanımı	1	.000	.313	.000
Ebeveyn kuralları	.313	.000	1	

Tablo 17’de görüldüğü gibi ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı ölçeğine ait “öğrenci internet kullanımı” ve “ebeveyn kuralları” faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Pearson Korelasyon katsayısı 0.30-0.70 değerleri arasında olması nedeniyle ($r = 0.313$) ise öğrenci internet kullanımı ve ebeveyn kuralları arasında orta düzeyde ilişki saptanmıştır.

Tablo 18.*Ebeveyn Kaygıları*

MADDELER	Her zaman		Genellikle		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
1.İnternette yaptıklarımı ailemden gizliyorum.	31	4.3	31	4.3	45	6.2	72	9.9	549	75.4	1.52	1.06
2.Ailem internete bağlanmak yerine arkadaşlarımla zaman geçirmem konusunda beni uyarıyor.	138	19.0	87	12.0	153	21.0	129	17.7	221	30.4	2.71	1.48
3.Ailem internette kullandığım siteleri bilmek istiyor.	195	26.8	71	9.8	96	13.2	111	15.2	255	35.0	2.78	1.63
4.Ailem internette yaptıklarımı kontrol ediyor.	110	15.1	64	8.8	88	12.1	122	16.8	343	47.1	2.27	1.49
5.Ailem interneti doğru kullanabilmem için beni bilgilendiriyor.	223	30.6	101	13.9	116	15.9	99	13.6	188	25.8	3.09	1.59
6.Ailem internette karşıma çıkabilecek zararlı şeylere karşı beni uyarıyor.	321	44.1	119	16.3	95	13.0	81	11.1	112	15.4	3.62	1.50

7.İnternette tanımadığım kişilerle konuşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor.	363	49.9	102	14.0	85	11.7	71	9.8	107	14.7	3.74	1.50
8.İnternette ben ve ailemle ilgili özel bilgileri başkalarıyla paylaşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor.	297	40.8	104	14.3	105	14.4	80	11.0	141	19.4	3.53	2.46
9.Ailem zaman zaman internet kullanmamı yasaklıyor.	49	6.7	64	8.8	187	25.7	171	23.5	257	35.3	2.28	1.22
10.Ailem internette oynadığım oyunlarla ilgili kurallar koyuyor.	68	9.3	51	7.0	65	8.9	83	11.4	460	63.2	1.87	1.35
11.Ailem internette yaptıklarımla ilgili benimle konuşmak istiyor.	85	11.7	55	7.6	93	12.8	116	15.9	377	51.8	2.11	1.41
12.İnternette bir sorun yaşamam durumunda ailem aşırı tepki gösteriyor.	59	8.1	46	6.3	90	12.4	138	19.0	392	53.8	1.95	1.28
13.İnternette gerçek hayatta tanımadığım insanlar benimle konuşmak isterse bu durumu aileme rahatlıkla anlatabilirim.	339	46.6	90	12.4	86	11.8	85	11.7	128	17.6	3.58	1.57
14.Ailem yaşadığım sorunları internetteki arkadaşlarım yerine kendileriyle paylaşmamı istiyor.	207	28.4	106	14.6	105	14.4	75	10.3	233	32.0	2.97	1.63
15.Ailem internete onların gözetiminde bağlanmama izin veriyor.	122	16.8	73	10.0	95	13.0	96	13.2	342	47.0	2.36	1.54

“İnternette yaptıklarımı ailemden gizliyorum” maddesine öğrencilerin % 4.3’ü her zaman, % 4.3’ü genellikle, % 6.2’si ara sıra, % 9.9’u nadiren ve % 75.4’ü hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.52-1.06) öğrencilerin internette yaptıklarını ailelerinden gizlemeleri düşüncesine katılımı hiçbir zaman düzeyindedir.

“Ailem internete bağlanmak yerine arkadaşlarımla zaman geçirmem konusunda beni uyarıyor” maddesini öğrencilerin % 12.0’si genellikle, % 17.7’si nadiren, % 19.0’u her zaman, % 21.0’i ara sıra ve % 30.4’ü hiçbir zaman olarak cevaplamışlardır. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.71-1.48) öğrenciler bu maddeye ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem internette kullandığım siteleri bilmek istiyor” maddesine öğrencilerin % 9.8’i genellikle, % 13.2’si ara sıra, % 15.2’si nadiren, % 26.8’i her zaman ve % 35.0’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.78-1.63) öğrenciler ailelerin internette kullandıkları siteleri bilmek istedikleri düşüncesine ara sıra düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem internette yaptıklarımı kontrol ediyor” maddesine öğrencilerin % 8.8’i genellikle, % 12.1’i ara sıra, % 15.1’i her zaman, % 16.8’i nadiren ve % 47.1’i ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.27-1.49) öğrenciler ailelerinin internette yaptıklarını kontrol ettikleri düşüncesine nadiren düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem interneti doğru kullanabilmem için beni bilgilendiriyor” maddesine öğrencilerin % 13.6’sı nadiren, % 13.9’u genellikle, % 15.9’u ara sıra, % 25.8’i hiçbir zaman ve % 30.6’sı ise her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.09-1.59) öğrencilerin bu maddeye katılımı ara sıra düzeyindedir.

“Ailem internette karşıma çıkabilecek zararlı şeylere karşı beni uyarıyor” maddesine öğrencilerin % 11.1’i nadiren, % 13.0’ü ara sıra, % 15.4’ü hiçbir zaman, % 16.3’ü genellikle ve % 44.1’i her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.62-1.50) öğrencilerin ailelerinin internetteki zararlı şeylere karşı kendilerini uyardıkları görüşüne katılımları genellikle düzeyindedir.

“İnternette tanımadığım kişilerle konuşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor” maddesini öğrencilerin % 9.8’i nadiren, % 11.7’si ara sıra, % 14.0’ü genellikle, % 14.7’si hiçbir zaman, % 49.9’u ise her zaman olarak cevaplamışlardır. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.74-1.50) öğrencilerin bu maddeye katılımları genellikle düzeyindedir.

“İnternette ben ve ailemle ilgili özel bilgileri başkalarıyla paylaşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor” maddesine öğrencilerin % 11.0’ı nadiren, % 14.3’ü genellikle, % 14.4’ü ara sıra, % 19.4’ü hiçbir zaman, % 40.9’u ise her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.53-2.46) öğrenciler bu maddeye genellikle düzeyinde katılmaktadır.

“Ailem zaman zaman internet kullanmamı yasaklıyor” maddesine öğrencilerin cevapları % 6.7 her zaman, % 8.8 genellikle, % 23.5 nadiren, % 25.7 ara sıra ve % 35.3 hiçbir zaman şeklindedir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.28-1.22) öğrencilerin bu maddeye katılımı ara sıra düzeyindedir.

“Ailem internette oynadığım oyunlarla ilgili kurallar koyuyor” maddesine öğrencilerin % 7.0’si genellikle, % 8.9’u ara sıra, % 9.3’ü her zaman, % 11.4’ü nadiren ve büyük bir çoğunluğu oluşturan % 63.2’si ise hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.87-1.35) ailelerin internette oynadıkları oyunları kural koymaları görüşüne öğrencilerin katılımı nadiren düzeyindedir.

“Ailem internette yaptıklarımla ilgili benimle konuşmak istiyor” maddesine öğrencilerin verdikleri cevaplar % 7.6 genellikle, % 11.7 her zaman, % 12.8 ara sıra, % 15.9 nadiren ve % 51.8 hiçbir zaman şeklindedir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.11-1.41) öğrencilerin bu maddeye katılımı nadiren düzeyindedir.

“İnternette bir sorun yaşamam durumunda ailem aşırı tepki gösteriyor” maddesine öğrencilerin % 6.3’ü genellikle, % 8.1’i her zaman, % 12.4’ü ara sıra, % 19.0’u nadiren, % 53.8 hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (1.95-1.28) öğrencilerin bu maddeye katılımı nadiren düzeyinde belirlenmiştir.

“İnternette gerçek hayatta tanımadığım insanlar benimle konuşmak isterse bu durumu aileme rahatlıkla anlatabilirim” maddesine öğrencilerin % 11.7’si nadiren, % 11.8’i ara sıra, % 12.4’ü genellikle, % 17.6’sı hiçbir zaman ve % 46.6’sı her zaman şeklinde cevaplamışlardır. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (3.58-1.57) öğrenciler bu maddeye genellikle düzeyinde katılım göstermiştir.

“Ailem yaşadığım sorunları internetteki arkadaşlarım yerine kendileriyle paylaşmamı istiyor” maddesine öğrencilerin % 10.3’ü nadiren, % 14.4’ü ara sıra, % 14.6’sı genellikle, % 28.4’ü her zaman ve % 32.0’si hiçbir zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.97-1.63) öğrencilerin bu maddeye katılımı ara sıra düzeyinde belirlenmiştir.

“Ailem internete onların gözetiminde bağlanmama izin veriyor” maddesine öğrencilerin cevapları % 10.0 genellikle, % 13.0 ara sıra, % 13.2 nadiren, % 16.8 her zaman, % 47.0 hiçbir zaman şeklindedir. Aritmetik ortalama ve standart sapma puanlarının sonucuna göre (2.36-1.54) öğrencilerin bu maddeye katılımı ara sıra düzeyindedir.

Tablo 19.

Ebeveyn Kaygıları Ölçeğine Ait Faktörlerin Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları

	Ebeveyn kontrolü		Ebeveyn tepkileri	
	r	p	r	p
Ebeveyn kontrolü	1	.000	.479	
Ebeveyn tepkileri	.479	.000	1	.000

Tablo 19’da görüldüğü gibi ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları kaygı ölçeğine ait “ebeveyn kontrolü” ve “ebeveyn tepkileri” faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0.05$). “ $r=0.479$ ” olması nedeniyle ise ebeveyn kontrolü ve ebeveyn tepkileri arasında orta düzeyde ilişki saptanmıştır.

Tablo 20.

Örneklemin Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Kız	326	2.0706	.67027	-5.735	.000*
Erkek	402	2.3627	.69400		

* $p<0.05$

Tablo 20’de görüldüğü gibi yapılan t-testi sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin “internet bağımlılığı” durumlarında cinsiyetlerine yönelik erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin ($\bar{X}=2.3627$), kız öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerine göre ($\bar{X}=2.0706$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Doğan (2013) yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerin internet bağımlılık

düzeyi kız öğrencilerin internet bağımlılık düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir.

Benzer bir çalışma olan Çetinkaya (2013)'nin çalışmasında yine öğrencilerin cinsiyetleri ile internet bağımlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre erkek öğrencilerin internet bağımlılık puan ortalamaları ($\bar{X}=27.02$), kız öğrencilerden ($\bar{X}=20.78$) anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 21.

Örneklemin Cinsiyete Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Kız	326	2.6661	.80026	-.843	.399*
Erkek	402	2.7171	.82094		

*p>0.05

Tablo 21'de görüldüğü gibi yapılan t-testi sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin “ebeveyn kaygısı” durumlarında cinsiyetlerine yönelik istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Tablo 22.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
6.Sınıf	264	2.2821	.69325
7.Sınıf	263	2.1549	.69014
8.Sınıf	201	2.2667	.71012

Tablo 23.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternet Bağımlılığı	Gruplar Arası	2.468	2	1.234	2.541	.079
	Gruplar İçi	352.037	725	.486		*
	Toplam	354.505	727			

*p>0.05

Tablo 23'deki analiz sonuçlarına; farklı sınıf düzeylerindeki orta öğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (F=2.541, p>0.05).

Doğan (2013), ergenlerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılık düzeyini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmasında farklı sonuçlara ulaşmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre ergenlerin sınıf düzeylerine göre internet bağımlılık puanları arasında anlamlı fark saptanmıştır. Bu sonuçlara en yüksek bağımlılık düzeyindeki öğrenciler 8. sınıfa devam eden öğrencilerdir.

Çetinkaya (2013)'de yaptığı çalışmasında sınıf düzeylerine göre en yüksek internet bağımlılık puan ortalamasının 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere ait olduğunu saptamıştır.

Tablo 24.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
6.Sınıf	264	2.8540	.83462
7.Sınıf	263	2.6662	.76565
8.Sınıf	201	2.5211	.80338

Tablo 25.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Ebeveyn Kaygısı	Gruplar Arası	12.977	2	6.489	10.097	.000
	Gruplar İçi	465.879	725	.643		*
	Toplam	478.856	727			

*p<0.05

Tablo 25'deki analiz sonuçlarına; farklı sınıf düzeylerindeki orta öğretim öğrencilerinin ebeveyn kaygısı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmektedir (F=10.097, p<0.05). Yapılan Tukey Testi sonucuna göre, Tablo 24'deki ortalamalar göz önünde tutulduğunda 6. ve 7. Sınıflar ile 6. ve 8. sınıflar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Analiz sonuçları, ortaöğretimin ilk yıllarında ebeveyn kaygısının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 26.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde Bilgisayar Olup Olmaması Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları

Evde					
Bilgisayarınız Var mı?	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Evet	665	2.2382	.69327	.794	.427*
Hayır	63	2.1651	.75204		

*p>0.05

Tablo 26'da görülen t-testi sonuçlarına göre orta öğretim öğrencilerinin evlerinde bilgisayar olup olmaması durumları ile internet bağımlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

Beyatlı (2012), yaptığı çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin evlerinde bilgisayar sahibi olup olmamaları durumuyla internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Doğan (2013) de yine benzer şekilde ergenlerin evlerinde bilgisayar sahibi olup olmamaları durumuyla internet bağımlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 27.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde Bilgisayar Olup Olmaması Durumlarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları

Evde					
Bilgisayarınız	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Var mı?					
Evet	665	2.6869	.80802	-.790	.430*
Hayır	63	2.7714	.85120		

*p>0.05

Tablo 27’de görülen t-testi sonuçlarına göre orta öğretim öğrencilerinin evlerinde bilgisayar olup olmaması durumları ile ebeveyn kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 28.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
Haftada 1 gün	101	2.0139	.63458
Haftada 2-3 gün	214	2.1349	.63405
Haftada 4-6 gün	83	2.2345	.62948
Hergün	330	2.3608	.74746

Tablo 29.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternet	Gruplar Arası	12.300	3	4.100	8.674	.000
Kullanma	Gruplar İçi	342.205	724	.473		*
Sıklığı	Toplam	354.505	727			

*p<0.05

Tablo 29'da görüldüğü gibi, öğrencilerin internet kullanma sıklıkları arttıkça aritmetik ortalama sonuçlarıda artış göstermektedir. Tablo 28'deki analiz sonuçlarına göre; ortaöğretim öğrencilerinin interneti kullanma sıklıkları ile internet bağımlılığı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir (F=8.674, p<0.05). Yapılan Tukey Testi sonucuna göre, Tablo 28'deki ortalamalar göz önüne alınarak hergün internet kullananlar ile haftada 1 gün kullananlar ve hergün internet kullananlar ile haftada 2-3 gün kullananlar arasında anlamlı fark bulunduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hergün internet kullanan öğrencilerin daha az sıklıkta kullanan öğrencilere göre internet bağımlılık düzeyi daha yüksek olarak değerlendirilebilir.

Tablo 30.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
Haftada 1 gün	101	2.7960	.81506
Haftada 2-3 gün	214	2.8408	.76451
Haftada 4-6 gün	83	2.7357	.81944
Hergün	330	2.5576	.81506

Tablo 31.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanma Sıklıklarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternet	Gruplar Arası	11.950	3	3.983	6.177	.000
Kullanma	Gruplar İçi	466.905	724	.645		*
Sıklığı	Toplam	478.856	727			

*p<0.05

Tablo 31'deki analiz sonuçlarına göre; ortaöğretim öğrencilerinin interneti kullanma sıklıkları ile ebeveyn kaygısı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir ($F=6.177$, $p<0.05$). Yapılan Tukey Testi sonucuna göre, Tablo 30'daki ortalamalar göz önüne alınarak hergün internet kullananlar ile haftada 1 gün kullananlar ve hergün internet kullananlar ile haftada 2-3 gün internet kullananlar arasında anlamlı fark bulunduğu söylenebilir. Tablo 30'daki sonuçlara göre öğrencilerin internet kullanma sıklığı arttıkça, ebeveynlerinden algıladıkları kaygı düzeyi azalmaktadır.

Tablo 32.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnterneteOrtalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
0-1 saat	219	1.9641	.61358
1-2 saat	321	2.1653	.60510
3 saat ve üzeri	188	2.6574	.74608

Tablo 33.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternete	Gruplar Arası	51.176	2	25.588	61.160	.000
Ortalama	Gruplar İçi	303.329	725	.418		*
Bağlı Kalma Süresi	Toplam	354.505	727			

*p<0.05

Tablo 33'deki analiz sonuçlarına göre; ortaöğretim öğrencilerinin internete ortalama bağlı kalma süreleri ile internet bağımlılığı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir ($F=61.160$, $p<0.05$). Yapılan Tukey Testi sonucuna göre Tablo 32'deki ortalamalar göz önüne alınarak internete ortalama 0-1 saat arası bağlı kalan öğrenciler ile 1-2 saat bağlı kalan öğrenciler arasında, 0-1 saat arası bağlı kalan öğrenciler ile 3 saat ve üzeri bağlı kalan öğrenciler arasında ve 1-2 saat arası bağlı kalan öğrenciler ile 3 saat ve üzeri bağlı kalan öğrenciler arasında anlamlı fark bulunduğu söylenebilir.

Beyatlı (2012), benzer olarak yaptığı çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin internete ortalama bağlı kalma süreleri ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin internete bağlı kalma süresi arttıkça internet bağımlılık düzeyleri de artmaktadır.

Tablo 34.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
0-1 saat	219	2.7833	.82204
1-2 saat	321	2.6665	.77132
3 saat ve üzeri	188	2.6379	.86088

Tablo 35.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Ortalama Bağlı Kalma Sürelerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
İnternete	Gruplar Arası	2.579	2	1.289	1.963	.141
Ortalama	Gruplar İçi	476.277	725	.657		*
Bağlı Kalma Süresi	Toplam	478.856	727			

*p>0.05

Tablo 34 ve 35'deki analiz sonuçlarına göre; ortaöğretim öğrencilerinin internete ortalama bağlı kalma süreleri ile ebeveyn kaygısı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (F=1.963, p>0.05).

Tablo 36.

Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternete Bağlanma Sıklıklarına Göre Ortalama Bağlı Kalma Sürelerinin Karşılaştırılması ki-kare (χ^2) testi

		İnternete Bağlanma Sıklığı				Ki-kare (χ^2)	Sd	(p)
		Haftada 1 gün	Haftada 2-3 gün	Haftada 4-6 gün	Hergün			
İnternette Ortalama Bağlı Kalma Süresi	0-1 saat	61	87	13	58	142.360 ^a	6	.000
	1-2 saat	32	103	54	132	p<0.05		
	3 saat							
	ve üzeri	8	24	16	140			

*p<0.05

Tablo 36'da yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin internete ortalama bağlı kalma süreleri ile internete bağlanma sıklıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Sonuçlara göre internete 3 saat ve üzeri bağlı kalan öğrencilerin çoğunluğu hergün internet kullanan öğrencilerden (140 kişi) oluşmaktadır. Aynı şekilde internete 1-2 saat arası bağlı kalan öğrencilerinde çoğunluğu hergün internet kullanan öğrencilerden (132 kişi) oluşmaktadır. 0-1 saat arası internete bağlı kalan öğrencilerin ise çoğunluğu haftada 2-3 gün internet kullanan öğrencilerden (87 kişi) oluşmaktadır. Yapılan analiz ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanma sıklığı arttıkça internette bağlı kalma sürelerinin de arttığını göstermektedir.

Tablo 37.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinin İnternet Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının t-testi Sonuçları

Anne veya Babanız İnternet Kullanıyor mu?					
	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Evet	505	2.2745	.69000	2.432	0.15*
Hayır	222	2.1381	.70867		

*p>0.05

Tablo 37'deki analiz sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarıyla anne veya babalarının internet kullanıp kullanmama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir.

Doğan (2013) ise yaptığı çalışmada farklı sonuçlara ulaşmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre ailesi internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanları ailesi internet kullanmayan öğrencilerde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 38.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Ebeveynlerinin İnternet Kullanıp Kullanmama Durumlarına Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının t-testi Sonuçları

Anne veya Babanız İnternet Kullanıyor mu?					
	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Evet	505	2.6861	.78473	.725	.712*
Hayır	222	2.7102	.87207		

*p>0.05

Tablo 38'deki analiz sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin ebeveyn kaygısı puanlarıyla anne veya babalarının internet kullanıp kullanmama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 39.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
Dar gelirli	43	2.3550	.86871
Orta gelirli	412	2.2063	.66705
İyi gelirli	272	2.4527	.71344

Tablo 40.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre İnternet Bağımlılığı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aile Gelir Düzeyi	Gruplar Arası	1.061	2	.531	1.090	.337
	Gruplar İçi	352.511	724	.487		*
	Toplam	353.572	726			

*p>0.05

Tablo 39 ve 40'daki analiz sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı puanlarıyla ailelerinin gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (F=1.090, p>0.05).

Tablo 41.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	N	$\bar{X}$	SS
Dar gelirli	43	2.7132	.96648
Orta gelirli	412	2.6605	.79211
İyi gelirli	272	2.6944	.81214

Tablo 42.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Ebeveyn Kaygısı Puanlarının F-Testi (ANOVA) Sonuçları

Varyans Kaynağı		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Aile Gelir Düzeyi	Gruplar Arası	1.121	2	.561	.850	.428
	Gruplar İçi	477.726	724	.660		*
	Toplam	478.847	726			

*p>0.05

Tablo 41 ve 42'deki analiz sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin ebeveyn kaygısı puanlarıyla ailelerinin gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (F=.850, p>0.05).

Tablo 43.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	$\bar{X}$	SS
Öğrenci internet kullanımı	2.0848	.82014
Ebeveyn kuralları	2.4006	.99492

Tablo 44.

İnternet Bağımlılığı Ölçeğine Ait Faktörlerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

	$\bar{X}$	SS
Ebeveyn kontrolü	3.0852	1.10243
Ebeveyn tepkileri	2.0746	.825000

Tablo 45.

İnternet Bağımlılığı ve Ebeveyn Kaygısı Puanlarının Pearson Korelasyon Katsayısı Yöntemi ile Karşılaştırma Sonuçları

	İnternet Bağımlılığı		Ebeveyn Kaygısı	
	r	p	r	p
İnternet Bağımlılığı	1	.000	.371	
Ebeveyn Kaygısı	.371	.000	1	.000

Tablo 41’de görüldüğü gibi ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı ve kaygı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0.05$). Pearson Korelasyon katsayısı 0.30-0.70 değerleri arasında olması nedeniyle ($r = 0.371$) ise internet bağımlılığı ve ebeveyn kaygısı arasında orta düzeyde ilişki saptanmıştır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde KKTC’ de Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’na bağlı 15 okuldaki ortaöğretim öğrencilerinin algılarına göre ailelerinin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve bu konudaki kaygı düzeylerini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin çoğunluğu erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmaya eşit sayıda 6 ve 7. sınıf öğrencisi katılırken, 8. sınıf düzeyinden katılan öğrenciler daha az sayıdadır.

Öğrencilerin bilgisayara sahip olma durumlarına ait analiz sonuçlarına göre ortaöğretim öğrencilerinin çok azı hariç büyük çoğunluğu evlerinde bilgisayara sahiptir.

Araştırmaya göre ortaöğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğu internete evden bağlanırken, ikinci sırada cep telefonları ve tabletler gelmektedir. Çok az sayıda öğrenci ise internete okuldan bağlandığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin internete bağlanma sıklıklarına göre dağılımlarına bakıldığında internete her gün bağlandığını ifade eden öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. İnternette ortalama bağlı kalma sürelerine bakıldığında ise 1-2 saat arası internete bağlı kaldığını ifade eden öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. Öğrencilerin internete bağlanma sıklıkları ile internette bağlı kalma süreleri karşılaştırıldığında ise, internete bağlanma sıklığı artan öğrencilerin internette bağlı kalma sürelerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin başlıca internete bağlanma sebepleri incelendiğinde, büyük bir çoğunluğun interneti sosyal ağlara (facebook, twitter) bağlanmak amacıyla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencileri sosyal ağlardan sonra en çok internete bağlanma sebebi ödev yapmak olarak saptanmıştır. Araştırma yapmak, müzik dinlemek, oyun oynamak ve film izlemek gibi

sebepler de araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının internete bağlanmak için tercih ettiği sebeplerdir. Öğrenciler tarafından internete bağlanmak için en az tercih edilen sebep ise sohbet etmek olarak belirlenmiştir.

Benzer şekilde en çok kullanılan internet siteleri içerisinde sosyal ağlar (facebook, twitter) ilk sırada gelmektedir. Bazı öğrenciler ise eğitim, müzik, film, oyun, bilim-teknoloji, eğlence ve haber içerikli siteleri kullandıklarını ifade ederken, çok az sayıda öğrenci cinsel içerikli siteleri kullandığını belirtmiştir.

Yapılan araştırmaya göre ortaöğretim öğrencilerinin büyük çoğunluğu ebeveynlerinin internet kullandıklarını ifade etmiştir.

Ailelerinin gelir düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında öğrencilerin çoğu ailesinin orta gelir düzeyinde olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumlarına bakıldığında, erkek öğrencilerin bağımlılık düzeyinin, kız öğrencilerin bağımlılık düzeyine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyete göre internet bağımlılık durumları arasında anlamlı düzeyde fark görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre algıladıkları ebeveyn kaygısında ise anlamlı bir fark görülmemektedir. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynler çocuklarının cinsiyetlerinin kız ya da erkek olması fark etmeden onların internet kullanımları ile ilgili endişe duymakta ve çocukların internet kullanımlarını kontrol altında tutmak istemektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre bağımlılık durumlarına bakıldığında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yapılan araştırma, öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumunun sınıf düzeylerine göre bir fark oluşturmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre algıladıkları ebeveyn kaygısına bakıldığında ise anlamlı düzeyde fark görülmektedir. Yapılan analiz sonuçları 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları kaygının diğer sınıf düzeylerinden yüksek olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerinden

algıladıkları kaygı düzeyi en az olan sınıf düzeyi ise 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerdir. Buna göre öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe yani yaşları ilerledikçe ebeveynlerinden algıladıkları kaygının düzeyi azalmaktadır.

Ortaöğretim öğrencilerinin evlerinde bilgisayar olup olmamasıyla algıladıkları internet bağımlılığı durumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aynı şekilde öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları kaygı düzeyi de evlerinde bilgisayar olup olmaması durumuna göre değişiklik göstermemektedir.

Öğrencilerin internete bağlanma sıklıklarına göre internet bağımlılığı durumlarına bakıldığında anlamlı düzeyde fark görülmektedir. Analiz sonuçları internete bağlanma sıklığı fazla olan öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları internet bağımlılığı durumunun da arttığını göstermektedir.

İnternete bağlanma sıklıklarına göre algıladıkları ebeveyn kaygısı durumlarına bakıldığında ise yine anlamlı düzeyde fark görülmektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin algıladıkları kaygı ne kadar fazlaysa internete bağlanma sıklıkları azalmaktadır. Buna göre ebeveyni tarafından internet kullanımıyla ilgili uyarılan, kural koyulan öğrenciler internete daha kontrollü şekilde bağlanmaktadır. Bu durum öğrenciler için olumlu sonuçlar oluşturmaktadır.

Öğrencilerin internette bağlı kalma sürelerine göre algıladıkları bağımlılık durumlarına bakıldığında anlamlı düzeyde fark görülmektedir. Analiz sonuçları öğrencilerin internette bağlı kalma süreleri arttıkça ailelerinden algıladıkları bağımlılık durumunun da arttığını göstermektedir.

İnternette bağlı kalma sürelerine göre algıladıkları kaygı düzeyine bakıldığında ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Analiz sonuçları öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları kaygının internet kullanma sürelerine göre değişmediğini göstermektedir. Buna göre ebeveynler çocuklarının internet kullanma süresine bakmaksızın onların internet kullanımlarıyla ilgili kaygı duymakta ve bazı kurallar koyarak internet kullanımlarını kontrol altında tutmak istemektedir. Bu durum öğrencilerin lehine sonuç oluşturmaktadır.

Öğrencilerinin anne-babasının internet kullanıp kullanmamasına göre algıladıkları internet bağımlılığı durumlarına ait analiz sonuçlarına bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir.

Öğrencilerin anne-babasının internet kullanıp kullanmamasına göre algıladıkları kaygı düzeyine bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir. Yapılan araştırma öğrencilerin anne-babasının internet kullanıp kullanmamasının çocuklarıyla ilgili duydukları endişeyi etkilemediğini göstermektedir. Buna göre ebeveynler internet kullansın ya da kullanmasın çocuklarının internet kullanımıyla ilgili kaygılanmakta ve bunu onlara hissettirmektedir.

Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre algıladıkları internet bağımlılığı durumlarına bakıldığında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırmaya göre ailelerin gelir düzeyi çocukların algıladıkları internet bağımlılığı düzeylerini etkilememektedir.

Benzer şekilde öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre ebeveynlerinden algıladıkları kaygı düzeyine bakıldığında anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu durum ebeveynlerin gelir düzeyleri ne olursa olsun çocukları için duydukları endişenin değişmediğini göstermektedir. Öğrencilerin algılarına göre aileler dar gelirli ya da yüksek gelirli fark etmeksizin çocuklarının internet kullanımlarıyla ilgili kaygılanmaktadır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçlarından yola çıkılarak öneriler geliştirilmiştir.

Çocuk ve ergenlere sosyal ağlarda edinecekleri sanal arkadaşlıkların gerçeği yansıtmadığı, onun yerine gerçek arkadaşlar edinmeleri gerektiği konusunda bilgi verilebilir. Ebeveynler sosyal ağlarda tanışacakları yabancıların tehlikeli olabileceği konusunda çocukları uyarabilirler.

Ebeveynler, çocuklarının düzenli ve kontrollü internet kullanımlarını sağlayabilmek için haftalık aktivite programları düzenleyebilirler.

Ebeveynler çocuklarının internet kullanma amaçlarını ve onları internet kullanmaya iten sebeplerin farkında olmalıdır. Bu sayede özellikle ergenlik döneminde uyum sorunu yaşayan öğrenciler internet yerine farklı sosyal faaliyetlere yönlendirilebilir.

Ebeveynler, çocuklarının uygunsuz siteler ve şiddet içerikli oyunların yol açabileceği sorunlara karşı uyarabilir, çocukların evden ve cep telefonlarından erişebilecekleri siteleri kısıtlayabilir ve onları karşılarına çıkabilecek olumsuzluklara karşı koruyabilirler.

Evden ve cep telefonlarından internete bağlanma imkanı olmadığı için internet kafelere yönelen öğrencilerin de internetin ve şiddet içerikli bilgisayar oyunlarının zararlarından korunabilmesi için internet kafeler denetlenebilirler.

Öğrencilere interneti ihtiyaç olduğunda ve belli zamanlarda yeterli miktarda kullanmaları gerektiği bilinci kazandırılarak, aşırı internet kullanımından doğacak fiziksel ve psikolojik problemler konusunda bilinçlendirilebilirler.

Ebeveynler ve ergenlerin iletişim eksikliğinin azaltılması için ebeveynlere yönelik iletişim seminerleri düzenlenebilir.

Okullardaki rehberlik servisleri, ebeveynleri bilgisayar ve internetin tek başına bağımlılık sebebi olmadığı, problemli internet kullanımı olan çocukların internet kullanımını yasaklamak yerine, onları aşırı internet kullanımına iten sebeplerin araştırılması gerektiği konusunda bilinçlendirebilirler.

İnternet bağımlılığına ilişkin farkındalığın artırılması için, ebeveyn ve ergenlere yönelik bilinçli ve güvenli internet kullanımını amaçlayan eğitim çalışmaları yapılabilir.

İnternetin olumsuzluklarına karşı toplum farkındalığının artırılması için bilişim ve teknoloji alanında uzman kişiler tarafından internet bağımlılığı ve güvenli internet kullanımına yönelik olarak kamuoyu bilgilendirilebilir.

Okullardaki Bilişim Teknolojisi derslerinde temel teorik bilgilerin yanı sıra nitelikli ve amaca uygun internet kullanımının 6nemini vurgulayan ders içeriklerine de yer verilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı her eğitim-6ėretim d6neminde internet bağımlılığı, siber zorbalık ve siber mağduriyet, doğru ve bilinçli internet kullanımı ve sosyal ağların bilinçli kullanımına y6nelik olarak okullarda seminerler d6zenleyebilirler.

Bu alışma, Milli Eğitim K6lt6r ve Spor Bakanlığı, orta6ėretim kademesindeki okullarda 6ėrenim g6ren 6ėrencilerle sınırlıdır. Benzer çalışmaların farklı 6rneklem d6zeylerinde uygulanması faydalı olacaktır. Sonraki çalışmalarda diğer kademelerde 6ėrenim g6ren 6ėrencilerin internet bağımlılığı ve kaygı d6zeyleriyle ilgili ebeveynlerinden algıladıkları g6r6şler araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aboujaoude, E., Koran, L.M., Gamel, N., Large, M.D. and Serpe, R.T. (2006). Potential markers for problematic internet use: a telephone survey of 2513 adults. *CNS Spectr*, 11, 750-755.
- Altun, A. (2003). Yurdum internet'i 10 yaşında.<http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/10yil.php> adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1),55-67.
- Arnas, Y. A. (2005). 3–18 Yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet*, 4(4), 9.
- Aslan, N. ve Cansever, B.A. (2012). Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42,23-35.
- Ayas, T. (2012).The relationship between internet and computer game addiction level and shyness among high school students. *Sakarya University Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(2),632-636.
- Ayas, T., Çakır, Ö. ve Horzum, M. B. (2011). Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt 19 (2)*, 439-448.
- Ayas, T. ve Horzum, M. B. (2013).İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 46-57.
- Aydın, Y. (2011). *Liselerde bilgisayar ve internet kullanımının eğitim ve öğretimdeki olumsuz etkileri*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Aydın, A., ve Tekinsav-Sütçü, S. (2007). Ergenler için sosyal kaygı ölçeğinin (eskö) geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(2), 79–89.
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı soyso-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Bayraktar, F. and Gün, Z. (2007). Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 191-197.
- Bayraktar, F. (2001). *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*, Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Bayraktar, F. (2013). İnternet ve ergen gelişimi. *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayzan, Ş. and Özbilen, A. (2011). Application examples of safer use of the internet in the world and investigation of awareness activities in Turkey and suggestions for Turkey. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011*, Fırat University, Elazığ.
- Beard, K. W., and Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction, *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-380.
- Beyatlı, Ö. (2012). *Ortaöğretim kademesindeki öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.

- Bianchi, S. M. and Robinson, J. (1997). What did you do today? Children's use of time, family composition and the acquisition of social capital. *Journal of Marriage and the Family*, 59.
- Bilge, F. (2012). Bir grup ilköğretim öğrencisinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 96-105.
- Bölükbaş, K. (2003). *İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır Örneği*. Yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Brenner, V. (1997). Psychology of computer use: xlvii. parameters of internet use, abuse and addiction: The First 90 Days of The Internet usage Survey. *Psychological Reports*, 80, 879-82.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. *Ankara: PegemA Yayıncılık*.
- Cabı, E., ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (mkö): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [H. U. Journal of Education]* 44: 85-96.
- Cansever, B.A.(2013). Ergenlerin internet kullanımının toplumsal ilişkilerde yarattığı sorunlar. *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler*.Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cao, F. and Su, L. (2007). Internet addiction among chinese adolescents: prevalence and psychological features. *Child Care Health Development*, 33(3), 275-81.
- Caplan, S.E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553- 575.

- Case, J.C. and Young, K.S. (2001). A preliminary investigation of employee internet misuse. *Issues in Information Systems*. 1, 43-49.
- Ceyhan, A. A. ve Ceyhan, E. (2009). Ergenlerde problemli internet kullanım ölçeği (pikö-e) geliştirme çalışmaları. *X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi sözlü bildirisi, Adana*.
- Ceyhan, A. A. (2011). Ergenlerin problemli internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2).
- Ceyhan, E. (2010). Predictiveness of identity status, main internet use purposes and gender on university students' the problematic internet use. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice* 10 (3).
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. and Gürcan, A. (2007). The validity and reliability of the problematic internet usage scale. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(1), 411-416.
- Chou, C., Condrón, L. and Belland, J. C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- Civan, A., Arı, R., Görücü, A. ve Özdemir, M. (2010). *Bireysel ve takım sporlarında yer alan sporcuların müsabaka öncesi ve sonrası durumluk ve sürekli kaygılarının karşılaştırılması*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.
- Coşkun, Y., ve Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 213-227.
- Çağlar, S. ve Savaşer S. (2010). İnternet ve çocuk pornografisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 7(1), 1001-1008.

- Çakır, Z. Ş., Ada, E. N. ve Kayatekin, B. M. (2010). Tekrarlayan atlayışlarda deneyimsiz paraşütçülerin sürekli-durumluk kaygı düzeyleri ve kalp atım hızı değişimleri. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences*, 21(4), 137–145.
- Çakır, Ö., Horzum, M. B. ve Ayas, T. (2013). İnternet bağımlılığının tanımı ve tarihçesi. *İnternet bağımlılığı sorunlar ve çözümler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelen, F. K., Çelik, A. ve Seferoğlu, S. S. (2011). çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. *Akademik Bilişim*, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çetin, E.(2009). *Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook örneği*. Uluslararası Davraz Kongresi, 24-27 Eylül 2009, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Çetinkaya, M. (2013). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çevik, G.B. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne-baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Çanakkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:19(3),225-240.
- Davis, R.A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behaviour*, 17,187-195.
- Davis, R.A., Flett, G.L. and Besser, A. (2002). validation of a new scale for measuring problematic internet use: implications for pre-employment screening. *CyberPsychology & Behavior*,5(4), 331–345.

Demirutku, K. (2006). *Çocuklar için güvenli internet*. Türk Psikologlar Derneği Yayını.

Deniz, L. ve Üldaş, İ. (2008). *Öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik matematik kaygı ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*. Eurasian Journal of Educational Research, 30, 49-62.

Dinç, M. (2010). *İnternet bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Eğitim ve Yayıncılık.

Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Döner, C. (2011). *İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığının farklı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Esen, B. K. and Gündoğdu, M. (2010). The relationship between internet addiction, peer pressure and perceived social support among adolescents. *The International Journal of Educational Researches*, 2(1), 29-36.

Esen, E. (2010). *Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

EU Kids Online, (2011). *Avrupa çevrimiçi çocuklar (eu kids online) projesi Türkiye bulguları*.
http://eukidsonline.metu.edu.tr/sites/default/files/image/Eukids_TurkiyeBulgulari_TR.doc adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Gençer, L.S. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

Goldberg, I.(1999). *Internet addiction disorder*.

<http://www.cog.rown.edu/people.html>. adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Gonzalez, N.A. (2002). *Internet addiction disorder and its relation to impulse control*. Unpublished master's thesis, Texas A&M University, Kingsville.

Gökçearslan, Ş. ve Günbatar, M. S. (2012).Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Cilt:2(2)*.

Gönül, A.S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı: İnternet Bağımlılığı Kötüye Kullanımı.*New Symposium Journal*, 40: 105-110.

Greenfield, D.N. (1999). psychological characteristics of compulsive internet use: a preliminary analysis. *Cyberpsychology and Behaviour*, 2, 403-12.

Griffiths, M. (1999). Internet addiction: Fact or fiction? *The Psychologist*, 12(5), 246-251.

Griffiths, M.D. (2003). Internet abuse in the workplace: issues and concerns for employers and employment counselors. *Journal of Employment Counseling*. 40(2), 87-96.

Grohol, J. (1999). *Internet addiction*

guide.<http://psychcentral.com/netaddiction>adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Gürcan, N. (2010).*Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Gürol, M. ve Sevindik, T.(2002). *İnternet tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları*, İnternet Konferansları,

<http://inet-tr.org.tr/inetconf8/bildiri/48.doc>. Adresinden 15.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Güvenli Web, (2009). *Aileler çocuklarının sanal güvenliğini nasıl sağlayacaklarını bilmiyor!*
<http://www.guvenliweb.org.tr/> adresinden 18.01.2014 tarihinde alınmıştır.

Gwinnell, E. and Adamec, C. A. (2006). *The encyclopedia of addictions and addictive behaviors*. Facts On File.

Hall, A. S. and Parsons, J., (2001). Internet addiction: College student case study using best practices in cognitive behavior therapy. *Journal of Mental Health Counseling*, 23(4), 312-327.

Hardie, E. and Tee, M. Y. (2007). Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, 5(1), 34-47.

Huang, R. L. Lu, Z. Liu, J. J. You, Y. M. Pan, Z. Q. Wei, Z. He, Q. and Wang, Z. Z. (2009). Features and predictors of problematic internet use in chinese college students. *Behaviour & Information Technology*, 28 (5), 485-490.

IBM. (2008). *X-Force® 2007 Trend Statistics*.
http://www-935.ibm.com/services/us/iss/pdf/etr_xforce-2007-annual-report.pdf adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

- Işık, U. (2007). *Medya bağımlılığı teorisi doğrultusunda internet kullanımının etkileri ve internet bağımlılığı*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- IWS- İnternet dünya istatistikleri (2012). <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>.adresinden 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- İçel, K. (1998). Kitle haberleşme hukuku: Basın radyo-televizyon sinema internet. İstanbul: Beta Yayınları.
- İnal, Y. ve Kiraz, E. (2008). Bilgisayar oyunları ideoloji içerir mi? Eğitsel ve ticari oyunlara bakış. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 523-544.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Johansson, A. and Götestam, K. G. (2004). Internet addiction: Characteristics of a questionnaire and prevalence in norwegian youth (12–18 Years). *Scandinavian Journal Of Psychology*, 45,223-229.
- Jon-Chao, H., Chan-Jer, H., Chien-Yun, D., Ming-Yueh, H., Pei-Hsin, L., & Lee, C. C. (2012). Technology anxiety and implicit learning ability affect technology leadership to promote the use of information technology at elementary schools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 64, 555-563.
- Kaltiala-Heino, R. , Lintonen, T. and Rimpela, A. (2004). Internet addiction? Potentially problematic use of the internet in a population of 12-18 year-old adolescents. *Addiction Research & Theory*, 12(1), 89-96.
- Kaner, S. (2002). Akran ilişkileri ölçeği ve akran sapması ölçeği geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33, (1–2): 77–89.

- Karaman, K. M. ve Kurtoğlu, M. (2009). *Öğretmen adaylarının internet bağımlılığı hakkındaki görüşleri*. Akademik Bilişim'09 – XL Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri.
http://ab.org.tr/ab09/kitap/_AkademikBilisim09.pdfadresinden
 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Kayri, M. ve Günüş, S. (2009). İnternet bağımlılık ölçeğinin türkçeye uyarlanması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 157-175.
- Kelleci, M. (2008). İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 7(3), 253-256.
- Kenanoğlu, R. and Yahyaoğlu, M. (2011). Relationship between the cognitive, emotional and social behavior of pre-school children and the internet use. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ.
- Kıran-Esen, B. (2003) Akran baskısı ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2 (3), 65-79.
- Kim, K., Ryu, E., Chon, M-Y., Yeun, E-J., Choi, S-Y., Seo, J-S. and Nam, B-W. (2006). Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: A Questionnaire Survey. *International Journal Of Nursing Studies*, 43, 185–192.
- King, J., Walpole, C., and Lamon, K. (2007). Surf and turf wars onlinegrowing implications of internet gang violence. *Journal of Adolescent Health*, 41, 66-68.
- Ko, C.H., Yen, J.Y., Yen, C.F., Lin, H.C. and Yang, M.J. (2007). Factors predictive for incidence and remission of internet addiction in young

adolescents: A Prospective Study. *CyberPsychology & Behavior*, 10(4), 545-551.

Köknel, Ö. (2001). *Günlük hayatta ruh sağlığı*. (2.Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları, 158-162.

Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Tellioğlu, N., Genç, Y., Mırsal, H. ve Beyazyürek, M. (2006). Problemleri internet kullanımıyla başvuran iki uçlu bir hasta nedeniyle psikiyatrik ek tanı tartışması: olgu sunumu. *Bağımlılık Dergisi*. 7, 150- 154.

Lenhart, A. and M. Madden (2007). Social networking web sites and teens: an overview. *Pew Internet and American Life Project Report*.

Mason, K. L. (2008). Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45, 323-348.

Morahan-Martin, J. and Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*. 16(1), 13- 29.

Nalwa, K., and Anand, A. P. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 653-656.

Noyes R, Hoehn-Saric R. (1998). *Anksiyete bozuklukları*. (1.Baskı). İstanbul: Csa Medikal&Paramedikal Yayıncılık, 1-46.

Numanoğlu, G. ve Bayır, Ş. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre internet kullanımları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 295-323.

Okay, T. İ. (2012). *Bilgi toplumu olma yolunda bilişim sektöründeki gelişmeler ile internet kullanımının başta çocuklar, gençler ve aile yapısı üzerinde olmak üzere sosyal etkilerinin araştırılması amacıyla kurulan meclis*

araştırması komisyonu raporu. Türkiye Büyük Millet Meclisi,
<http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss381.pdf> adresinden
 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Onur, B. (2010). *Gelişim psikolojisi* (Dokuzuncu Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları

Ögel, K. (2010). *İnsan, yaşam ve bağımlılık-tartışmalar ve gerçekler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Öner N, LeCompte A. (1985). *Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı*. (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 1-26.

Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlili internet kullanımını belirlemede yardımcı bir araç: "İnternet bilişsel durum ölçeği"nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.

Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. ve Kalyoncu, Ö. A., (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.

Pallant, J. (2003). *SPSS survival manual*. Buckingham: Open University Press.

Pallanti, S., Bernardi, S. and Quercioli, L. (2006). The shorter PROMIS questionnaire and the internet addiction scale in the assessment of multiple addictions in a high-school population: prevalence and related disability. *CNS spectrums*, 11(12), 966-74.

Pempek, T., Yermolayeva, A. Y. and Calvert, L. S., (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 227-238.

Peker A. (2010). Lise öğrencilerinin bilgisayar ve internet oyun bağımlılık düzeyleri. *World Conference on Educational Sciences*.

- Pereira, A. I., Barros, L., Mendonça, D., & Muris, P. (2013). The relationships among parental anxiety, parenting, and children's anxiety: the mediating effects of children's cognitive vulnerabilities. *Journal of Child and Family Studies*, 1-11.
- Scherer, K. and Bost, J. (1997). Internet use patterns: is there internet dependency on campus? *In 105th Annual Convention of the American Psychological Association, Chicago, Illinois.*
- Seo, M, Kang, H. S. and Yom, Y. (2009). Internet addiction and interpersonal problems in Korean adolescents. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 27(4), 226-233.
- Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S. and Stein, D.J. (2003). Problematic internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety*. 17(4), 207- 216.
- Siomos, K.E., Dafouli, E.D., Braimiotis, D.A., Mouzas, O.D. and Angelopoulos, N.V. (2008). Internet addiction among greek adolescent students. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(6), 653-7.
- Socialbakers. (2011). *Turkey Facebook Statistics*.
<http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/turkey> adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Socialbakers. (2011). *Facebook Statistics by Country*.
<http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/> adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.
- Suler, J. (1999). Healthy and pathological internet use. *CyberPsychology and Behavior*, 2, 385-394.

Şahin, M. (2007). *Madde bağımlılığı konusunda Türkiye’de yapılmış olan lisansüstü tezler üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şahin, M. C. (2009). Yeni binyılın öğrencilerinin özellikleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 155–17, http://www.anadolu.edu.tr/arastirma/hakemli_dergiler/sosyal_bilimler/ozler/9_2.aspx adresinden 10.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Şahin, M. (2011). *İlköğretim okulu öğrencilerindeki internet bağımlılığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, C. ve Korkmaz, Ö. (2011). İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 101-115.

Şendağ, S. ve Odabaşı, H.F. (2006). İnternet ve çocuk: Etik bunun neresinde? *6. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı*, (s.1508-1515) Gazimağusa, KKTC.

Şenkoyuncu, Ö. (2009). *Bilgisayar bağımlısı mısınız?* http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_3253.htm adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Tacyıldız, O. (2010). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Tamar Gürol, D. (2012). *Bağımlılık nedir?* <http://www.bagimlilik.info.tr/> adresinden 12.12.2013 tarihinde alınmıştır.

Tarı Cömert, I. ve Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*. 10(4), 166-170.

Tercan, İ., Sakarya, S. ve Çoklar, A. N. (2012). çocukların gözüyle onların internet kullanım profilleri ve ailelerin getirdiği sınırlamalar: anamur ilçe örneği. *E-Journal Of New World Sciences Academy, NWSA-Education Sciences*, s.305-312.

Turan, Z. ve Göktaş, Y. (2011). Çevrimiçi sosyal ağlar: öğrenciler neden facebook kullanmıyor? *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ.

Türk Dil Kurumu (2013). *Güncel Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52ddaba775fe80.82820458 adresinden 19.01.2014 tarihinde alınmıştır.

Tüzün, H. ve Özdiñ, F. (2010). öğretmen adaylarının bilgisayar oyunu oynama alışkanlıkları ve tercihlerine yönelik bir durum çalışması. *Uluslar arası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16–18 Mayıs 2010, Ankara.

Üneri, Ö. Ş. ve Tanıdır, C. (2011). bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesi: Kesitsel bir çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 265-272, İstanbul.

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., and Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55, 454-464.

Yeşilyurt, S. ve Gül, Ş. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar ve bilgisayar kullanımına yönelik tutum ve görüşleri (Erzurum örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:12(1), 185-203.

Yellowlees, P. M. and Marks, S. (2007). Problematic internet use or internet addiction. *Computers In Human Behavior*. 23, 1447– 1453.

- Yıldırım, İ. (2004). Algılanan sosyal destek ölçeği'nin revizyonu, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (17), 221-236.
- Young, K. S. (1996). Pathological internet use: A case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*, 79, 899- 902.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (1997). What makes the Internet addictive: Potential explanations for pathological Internet use. *In 105th annual conference of the American Psychological Association* (Vol. 15, pp. 12-30). Chicago.
- Young, K. S. (1998). *Caught in the net: How to recognize the signs of internet addiction--and a winning strategy for recovery*. John Wiley & Sons.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction a new clinical phenomenon and its consequences. *American behavioral scientist*, 48(4), 402-415.
- Young, K. S., and Case, C. J. (2004). Internet abuse in the workplace: new trends in risk management. *CyberPsychology & Behavior*, 7(1), 105-111.
- Yücel, N. ve Gürsoy, F. (2013). *Ergenlerin akran ilişkileri ile yalnızlık düzeylerinde internet kullanımının etkisi*. İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Willard, N. E. (2007). The authority and responsibility of school officials in responding to cyberbullying. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), S64-S65.

Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemlı internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek.1: Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Ortaöğretim Öğrencilerine Anketin Uygulanabilmesi İçin Alınan Genel Orta Öğretim Dairesi Müdürlüğü Bakanlık İzni

Ek.2: Anket Formu**AÇIKLAMA**

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket ortaöğretim öğrencileri algılarına göre ailelerinin internet bağımlılığı ile ilgili görüşleri ve bu konudaki kaygı düzeylerini saptamak amacıyla düzenlenmiştir.

Size verilen formdaki seçeneklerden sizin için en uygun olanı (X) koyarak işaretleyiniz. İsim belirtmenize gerek yoktur. Bilgiler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır ve başka bir kişi ya da kurum tarafından görülmeyecektir. Sorulara gerçek görüşlerinizi yansıtmamız araştırma sonuçlarının geçerliliği bakımından çok önemlidir.

Zaman ayırdığınız için ve katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Murat Tezer, Gizem

Tok

YDÜ BÖTE Anabilim Dalı

I.Bölüm Kişisel ve İnternet Kullanımına İlişkin Bilgiler	
1. Cinsiyetiniz	() Kız () Erkek
2. Sınıfınız	() 6 () 7 () 8
3. Evde bilgisayarınız var mı?	() Evet () Hayır
4. İnterneti nerede/nerelerde kullanıyorsunuz?(Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)	() Ev () İnternet Kafe () Okul () Cep Telefonu/Tablet
5. Hangi sıklıkla internet kullanıyorsunuz?	() Her gün () Haftada 1 gün () Haftada 2-3 gün () Haftada 4-6 gün () Hiçbir zaman
6. İnternete ortalama ne kadar bağlı kalıyorsunuz?	() 0-1 saat () 1-2 saat () 3-4 saat () 4 saat ve üzeri () Hiçbir zaman
7. İnterneti en çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)	() Ödev yapma () Film izleme () Araştırma yapma () Sosyal ağlar (facebook, twitter, netlog vs) () Müzik dinleme () Sohbet (msn, sohbet siteleri vs) () Oyun oynama () Diğer.....
8. İnternette en çok kullandığınız siteler hangileri? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)	() Eğitim içerikli siteler () Haber içerikli siteler () Müzik içerikli siteler () Facebook, Twitter vb. Sosyal Ağlar () Film içerikli siteler () Eğlence içerikli siteler () Oyun siteleri () Bilim ve teknoloji içerikli siteler () Cinsel içerikli siteler

☐ Diğer.....
9. Anne veya babanız internet kullanıyor mu? ☐ Evet ☐ Hayır
10. Ailenizin gelir düzeyi nedir? ☐ Dar Gelirli ☐ Orta Gelirli ☐ İyi Gelirli

II. Bölüm İnternet Bağımlılığı Aşağıdaki sorularda size en uygun olan seçeneği (X) koyarak işaretleyiniz.	Her zaman	Genellikle	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1. İnternette planladığımdan daha fazla süre kalıyorum.					
2. Arkadaşlarımla vakit geçirmek yerine internete bağlanmayı tercih ediyorum.					
3. Okuldaki ders notlarım ve ödevlerim internette kalma süremden olumsuz etkileniyor.					
4. Facebook, Twitter vb. sosyal ağlarda tanımadığım kişilerle arkadaş oluyorum.					
5. Gece geç saatlerde internet kullanmaktan ötürü uykusuz kalıyorum.					
6. İnternetsiz hayatın sıkıcı, boş ve eğlencesiz olduğunu düşünüyorum.					
7. Ailem internet kullanımım ile ilgili kurallar koyuyor.					
8. İnternet kullanımım ile ilgili ailemle sorun yaşıyorum.					
9. Ailem internete derslerimden daha çok zaman ayırdığımı düşünüyor.					
10. Ailem internette fazla zaman harcadığımı düşünüyor.					
11. Ailem internette geçirdiğim zamana sınır koyuyor.					
12. İnternete bağlıyken ailem onlarla vakit geçirmem konusunda beni uyarıyor.					
13. Ailem internet kullandığım zaman daha mutlu olduğumu düşünüyor.					
14. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararsam ailem tepki gösteriyor.					
15. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüştüğüm zaman ailem tepki gösteriyor.					

III. Bölüm Ebeveyn Kaygıları Aşağıdaki sorularda size en uygun olan seçeneği (X) koyarak işaretleyiniz.	Her zaman	Genellikle	Ara sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
1. İnternette yaptıklarımı ailemden gizliyorum.					
2. Ailem internete bağlanmak yerine arkadaşlarımla dışarıda zaman geçirmem gerektiği konusunda beni uyarıyor.					
3. Ailem internette kullandığım siteleri bilmek istiyor.					
4. Ailem internette yaptıklarımı kontrol ediyor.					
5. Ailem interneti doğru kullanabilmem için beni bilgilendiriyor.					
6. Ailem internette karşıma çıkabilecek zararlı şeylere karşı beni uyarıyor.					
7. İnternette tanımadığım kişilerle konuşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor.					
8. İnternette ben ve ailemle ilgili özel bilgileri başkalarıyla paylaşmamın tehlikeli olacağı konusunda ailem beni uyarıyor.					
9. Ailem zaman zaman internet kullanmamı yasaklıyor.					
10. Ailem internette oynadığım oyunlarla ilgili kurallar koyuyor.					
11. Ailem internette yaptıklarımla ilgili benimle konuşmak istiyor.					
12. İnternette bir sorun yaşamam durumunda ailem aşırı tepki gösteriyor.					
13. İnternette gerçek hayatta tanımadığım insanlar benimle konuşmak isterse bu durumu aileme rahatlıkla anlatabilirim.					
14. Ailem yaşadığım sorunları internetteki arkadaşlarım yerine kendileriyle paylaşmamı istiyor.					
15. Ailem internete onların gözetiminde bağlanmama izin veriyor.					

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

.....

.....

.....

.....

.....

Ek.3. Ortaöğretim Öğrencilerinin Araştırmacıyla Paylaştığı Görüşleri

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Günde en az 1 saat ders çalışmazsam Ailem internet kullanmamı yasaklıyor

Günde en az 1 saat ders çalışmazsam ailem internet kullanmamı yasaklıyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailem internete haftada 2 gün oynamamı istiyor

Ailem internette haftada 2 gün oynamamı istiyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Bizim evde internet ~~ke~~ yoktur. O yüzden internet kafeye gidiyorum.

Bizim evde internet yok. O yüzden internet kafeye gidiyorum.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Evimizde internet olunca derslerime düzenli çalışmamı düşünüyorlar

Evimizde internet olunca derslerime düzenli çalışmayacağımı düşünüyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Internet o p. yer. ne daha vakti gider memi istiyorum

Internet yerine onlarla vakit geçirmemi istiyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:
 Çok kaldığımda beni uyarıyorlar ben onları dinlemiyorum. Tatil günleri sabaha kadar kalıyorum. Laptop'u kapadığımda tablet ve telefonu açıp internete giriyorum bana kızıyorlar.

Çok kaldığımda beni uyarıyorlar, ben onları dinlemiyorum. Tatil günleri sabaha kadar kalıyorum. Laptop'u kapadığımda tablet ve telefonu açıp internete giriyorum ve bana kızıyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:
 Hiç karışmıyorlar ve mutlu olduğumu düşünüyorlar.

Hiç karışmıyorlar ve mutlu olduğumu düşünüyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:
 Okul olduğu için internet kullanımımı kısıtladılar ve bu benim hoşuma gitmiyor.

Okul olduğu için internet kullanımımı kısıtladılar ve bu benim hoşuma gitmiyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:
 Ailem ödevimi bilgisayar üstündeyse de değilse de ödevimi yaptıktan sonra bilgisayar istediğim kadar kullanmama izin veriyor. Babam yaptığım ödevleri bilgisayar (internet) üzerinden kontrol etmemi istiyor.

Ailem ödevimi bilgisayar üstündeyse de değilse de ödevimi yaptıktan sonra bilgisayarı istediğim kadar kullanmama izin veriyor. Babam yaptığım ödevleri internet üzerinden control etmemi istiyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:
 Facebookta kötü veya tanımadığım kişilerle arkadaşlık kurmamı engellemi farklı görüş.

Facebook'ta kötü veya tanımadığım kişilerle arkadaşlık kurmamı chat yapmamı farklı görüyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailem internette bilmediğim sitelere girdiğimde onlara haber vermemi söylüyorlar

Ailem internette bilmediğim siteleri girdiğimde onlara haber vermemi istiyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailem internette daha çok ödev ve araştırmalar için zaman geçirmemi söylüyor

Ailem internette daha çok ödev ve araştırmalar için zaman geçirmemi istiyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Yabancı sitelere girmemem ile beni uyarıyor
paralı oyunlar oynamam ile ilgili beni uyarıyor

Yabancı sitelere girmemem için ve paralı oyunlar oynamamam için beni uyarıyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailemin bana güveni olduğu için sorulardaki uyarıları yapmaya gerek duymuyor

Ailemin bana güveni olduğu için sorulardaki uyarıları yapmaya gerek duymuyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailem, Facebook'umu paylaştığım yazılardan genellikle rahatsız oluyor, başıma kötü bir olay geleceğini düşünüyorlar.

Ailem Facebook'ta paylaştığım yazılardan genellikle rahatsız oluyor, başıma kötü bir olay geleceğini düşünüyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Aileme yaptıklarımı anlattığım sürece beni yargılamıyor gibi bir şey yapmıyor.

Aileme yaptıklarımı anlattığım sürece beni yargılamıyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

İnternet kullanımı bağımlılık derecesine geldiğinden ailem internet konusunda tutumlu davranıyor. Zararları yararlarından daha fazla olduğu için çoğunlukla eğitim için uğraşmamı daha sağlıklı buluyorlar.

İnternet kullanımı bağımlılık derecesine geldiğinden ailem internet konusunda tutumlu davranıyor. Zararları yararlarından daha fazla olduğu için çoğunlukla eğitim için uğraşmamı daha sağlıklı buluyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Benim Annem ve babam okuma-yazma bilmedikleri için bana karışmıyorlar.

Benim annem ve babam okuma-yazma bilmedikleri için bana karışmıyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ben değil babam interneti çok kullanıyor ve bu bazen aşırı can sıkıyor.

Ben değil babam interneti çok kullanıyor ve bu bazen aşırı can sıkıyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Çok fazla kullandığımı söylüyorlar.

Çok fazla kullandığımı söylüyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Ailem belirli saatlerde bilgisayar kullanmama izin veriyor.

Ailem belirli saatlerde bilgisayar kullanmama izin veriyor.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Hayır. Sadece tanımadığım insanlarla ilişki kurmamı istiyorlar.

Sadece tanımadığım insanlarla ilişki kurmamamı istiyorlar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Babam benim gibi interneti sever ve kontrol eder ama nadiren. Annem internetten anlamaz ve bu işi babam yapar.

Babam benim gibi internet sever ve kontrol eder ama nadiren. Annem internetten anlamaz ve bu işi babam yapar.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

Çok gıcık değilim. Bilmeyizler çünkü internette çok tunc sosyal paylaşımlar. Çok duruyorum. Bazen 22'ye kadar bilmeyizlerse çat diye veya telefon çalıyor bazen de ipod'den.

Çok girmemi istemiyorlar çünkü internette (ask.fm sosyal paylaşım) çok duruyorum. Bende izin vermezlerse internet kafeye gidiyorum veya telefondan giriyorum.

Ailenizin internet kullanımınızla ilgili farklı görüşleri varsa lütfen belirtiniz:

facebook'a girmemi istemiyorlar ve bana facebook açtırmıyorlar.

Facebook'a girmemi istemiyorlar ve bana Facebook profile açtırmıyorlar.